

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE LUBARTOWSKIM

LUBARTÓW 2007

Opracowanie : Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

SPIS TREŚCI:

POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE LUBARTOWSKIM NA LATA 2007 – 2013

CZĘŚĆ I: analityczno – wprowadzająca

Podstawy merytoryczne i prawne tworzenia Powiatowej Strategii Rozwiązywania
Problemów Społecznych str. 4

Rozdział I Demograficzny obraz powiatu lubartowskiego str. 17

Rozdział II Sytuacja na rynku pracy str. 22

**Rozdział III Jednostki działające w obszarze problemów społecznych
na terenie powiatu lubartowskiego str. 26**

Rozdział IV Przyczyny trudnej sytuacji życiowej w powiecie lubartowskim..

4.1 Bezrobociestr. 34

4.2. Ubóstwo str. 35

4.3. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych str. 36

4.4. Niepełnosprawność str. 41

4.5. Patologie.....str. 48

4.5.1. Alkoholizm.....str. 48

4.5.2. Przemoc w rodzinie.....str. 49

4.5.3. Narkomaniastr. 51

4.5.4. Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu
karnegostr. 53

POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE LUBARTOWSKIM NA LATA 2007 – 2013

CZĘŚĆ II: strategiczna

Rozdział V Analiza SWOT str. 56

Rozdział VI Cele strategiczne i operacyjne str. 63

6.1 Wprowadzenie.....str. 63

6.2 Misja Strategiistr. 63

6.3 Cele nadrzędne Strategii.....str. 63

6.4 Cele strategicznestr. 64

6.5 Działania.....str. 66

6.6 Monitorowanie i ocena strategii..... str. 77

6.7 Finansowanie strategii..... str. 79

Zakończenie str. 80

Bibliografia..... str. 81

WYKAZ TABELstr. 83

WYKAZ WYKRESÓWstr. 85

**POWIATOWA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W POWIECIE LUBARTOWSKIM
NA LATA 2007 – 2013**

CZĘŚĆ I: analityczno – wprowadzająca

PODSTAWY MERYTORYCZNE POWIATOWEJ STRATEGII

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Reforma ustroju terytorialnego państwa oraz wejście Polski do Unii Europejskiej postawiły przed władzami samorządowymi nowe zadania z zakresu polityki społecznej, wynikające z realizacji Strategii Lizbońskiej. W brukselskich konkluzjach Rady Europejskiej z marca 2005 r. znalazły się wnioski z oceny pięciolecia jej realizacji, gdzie potwierdzono, że Europejski Model Społeczny opiera się na realizacji dwóch głównych celów: pełnego zatrudnienia i spójności społecznej. Strategia Polityki Społecznej przedstawiona przez Komisję Europejską w 2005 r. potwierdza te priorytety.

We wszystkich wspomnianych dokumentach traktuje się jako oczywistą myśl, że odpowiednio zaprojektowana i wdrożona polityka społeczna stanowi inwestycję, która przynosi korzyści wszystkim obywatelom i całemu społeczeństwu. Działania zmierzające do integracji społecznej zwiększają potencjał rozwoju, a także sprzyjają zwiększaniu aktywności społecznej we wszystkich obszarach, m.in. na rynku pracy.

Kolejne istotne założenia Europejskiego Modelu Społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy to:

- odpowiedzialność państwa za poziom i jakość życia wszystkich obywateli wyrażająca się m.in. w aktywnym przeciwdziałaniu rosnącemu ubóstwu i nadmiernemu rozwarstwieniu społecznemu;
- oparcie polityki społecznej na prawach społecznych i socjalnych, których katalog zawiera Zrewidowana Europejska Karta Społeczna - podstawowy dla Europejskiego Modelu Społecznego dokument Rady Europy, jak i Karta Podstawowych Praw Unii Europejskiej włączona w całości do projektu Traktatu Konstytucyjnego;
- wielosektorowość i wielopoziomowość polityki społecznej, w której ważną rolę do odegrania mają sektor obywatelski i rynkowy oraz władze regionalne i lokalne przy aktywnej postawie państwa realizującego interes wspólny i chroniącego najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne;
- uznanie znaczenia mocnych i trwałych więzi rodzinnych i społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych i gospodarczych;

- uwzględnianie trendów demograficznych w planowaniu polityki społecznej, a szczególnie takich zjawisk, jak zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa, zmiany wzorów życia rodzinnego oraz migracje.

Głównym dokumentem pomocnym w procesie włączania się Polski w realizację celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającej na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego jest Narodowa Strategia Integracji Społecznej. Konkretnie działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijanie aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji społecznej zawiera się w działaniach:

1. Zapewniających dostęp do pracy, zasobów, dóbr i usług dla wszystkich poprzez:

- tworzenie ścieżek umożliwiających podejmowanie pracy przez najbardziej narażone na społeczne wykluczenie, motywowanie do rozwoju odpowiednich szkoleń,
- rozwijanie polityki promującej łączenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym włączając w to opiekę nad dziećmi i innymi osobami zależnymi,
- wykorzystywanie możliwości już istniejących form integracji społecznej przez pracę, także w sektorze pozarynkowym oraz o charakterze społecznym
- zapobieganie wykluczeniu ze świata pracy grup zagrożonych poprzez odpowiednie zarządzanie zasobami ludzkimi, lepszą organizację pracy i rozwój kształcenia ustawicznego.
- organizowanie systemu zabezpieczenia społecznego w taki sposób, aby w szczególności zagwarantować niezbędne zasoby materialne pozwalające na godne życie oraz przewycięzać bariery w zatrudnieniu poprzez promowanie dostępu do zatrudnienia, tworzenie takich warunków pracy, aby jej wykonywanie wiązało się z uzyskaniem godnego dochodu.

- wprowadzanie rozwiązań, które umożliwią dostęp do przyzwoitych i higienicznych mieszkań dla wszystkich, jak również do podstawowych usług, niezbędnych dla godnego życia mając na uwadze konkretny standard zaopatrzenia mieszkań,
- wprowadzanie polityki zapewniającej dostęp do opieki zdrowotnej dla wszystkich odpowiednio do ich sytuacji.
- rozwijanie z korzyścią dla osób zagrożonych wykluczeniem, usług i towarzyszących im środków, które zapewnią im skuteczny dostęp do edukacji, wymiaru sprawiedliwości i innych usług publicznych czy prywatnych takich jak kultura, sport i wypoczynek.

2. Zapobieganiu ryzyku wykluczenia poprzez:

- rozwijanie potencjału społeczeństwa opartego na wiedzy i nowych technologiach informacyjnych i komunikacyjnych, zwracając uwagę na to aby nikt nie był wykluczony, w szczególności osoby niepełnosprawne
- prowadzenie takiej polityki społecznej, która będzie zapobiegać powstawaniu kryzysom życiowym.
- uruchomienie działań mających na celu ochronę i zabezpieczenie rodzinnej solidarności i samopomocy we wszelkich jej formach.

3. Pomocy najbardziej narażonym poprzez;

- promowanie społecznej integracji kobiet i mężczyzn zagrożonych trwałym ubóstwem np. z powodu niepełnosprawności lub przynależności do grup o szczególnych problemach integracyjnych.
- podejmowanie działań w celu eliminacji wykluczenia dzieci i ciągle tworzenie im możliwości społecznej integracji.
- podejmowanie wszechstronnych działań na rzecz obszarów o większym nasileniu występowania zjawiska wykluczenia społecznego.

4. Mobilizujących wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki oraz życia społecznego poprzez;

- promowanie uczestnictwa ludzi zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym w rozwiązywaniu ich problemów, a szczególnie zachęcanie ich do wyrażania własnych opinii, gdy chodzi o ich sytuację oraz działania i środki, które ich dotyczą
- włączanie polityki zwalczania w całościową politykę, mobilizowanie władz publicznych na wszystkich szczeblach, rozwijanie struktur i procedur

koordynacyjnych, przystosowanie służb administracyjnych i społecznych do potrzeb osób dotkniętych wykluczeniem.

- promowanie partnerstwa i dialogu między wszystkimi zainteresowanymi instytucjami, publicznymi i prywatnymi, wspieranie społecznej odpowiedzialności biznesu.

Z tych więc względów przed władzami samorządowymi oraz instytucjami pomocy społecznej, stanęły wielkie wyzwania oraz olbrzymi wachlarz trudnych do rozwiązania problemów. Pogłębiające się dysproporcje dochodowe rodzin, zjawiska związane ze sferą ubóstwa, problemy egzystencji osób samotnych i starszych oraz niepełnosprawnych - tworzą całą sieć powiązanych ze sobą problemów społecznych, które decydują w istocie o sposobie odczuwania jakości życia przez społeczność lokalną.

Rozwiązanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, dlatego bardzo istotne jest podejście do nich w sposób strategiczny, całościowy, uwzględniający realia lokalne, regionalne oraz krajowe. Wyrazem tego procesu jest „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych”.

Potrzeba opracowania strategii w zakresie polityki społecznej, czyli długofalowej koncepcji działania, wynika z konieczności zaplanowania skoordynowanych działań, które w określonej przestrzeni, czasie i sytuacji społeczno-gospodarczej, przy uwzględnieniu środków, jakie będą do dyspozycji, a także możliwych do uruchomienia regionalnych zasobów, dadzą oczekiwane efekty. Wychodząc na przeciw wyzwaniom, strategia polityki społecznej ma się przyczyniać do poprawy warunków życia mieszkańców. Strategia powinna dać odpowiedź na pytanie: jak - uwzględniając bieżącą sytuację społeczną i problemy oraz aktualne uwarunkowania zewnętrzne - optymalnie wykorzystać wszystkie istniejące szanse na rzecz intensyfikacji postępu społecznego.

Dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej, na realizację projektów ze sfery społecznej. Zgodność ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wymagana dla projektów współfinansowanych ze środków unijnych, realizowanych w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich oraz innych projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi ona potencjalne uzasadnienie.

Strategia polityki społecznej jako dokument programowy stanowić będzie podstawę efektywnego zarządzania działaniami z zakresu polityki społecznej przez samorząd, który jest zdecydowany podejmować takie działania, aby stworzyć nowoczesne formy rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierać zintegrowane działania instytucji, organizacji

pozarządowych, stowarzyszeń i osób funkcjonujących w sferze lokalnej polityki społecznej. Systematyzacja rozwiązywania problemów społecznych doprowadzi do integracji społecznej i jednocześnie ukierunkuje działania władz.

Wytyczenie strategicznych kierunków, oparte zostało na diagnozie problemów społecznych występujących w powiecie lubartowskim. Nie są one wyjątkowe w skali województwa czy też kraju. Jednak intensywność i skala występowania poszczególnych zjawisk ma swą specyfikę charakterystyczną dla naszego powiatu. Zintegrowane podejście do problemów sfery społecznej zaprezentowane w niniejszej Strategii, pozwala na przyjęcie nowych rozwiązań, które pozwoliłyby ograniczyć występowanie niekorzystnych zjawisk. Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną, zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny oraz jednostki, a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga stałego, profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali powiatu. Stąd też jej zasadniczym celem jest:

- określenie kierunków działań zmierzających do łagodzenia skutków dominujących problemów społecznych. Naczelną zasadą przy określaniu kierunków działań powinno być przede wszystkim ustalenie, czy działania łagodzące mają mieć wyłącznie charakter pomocy finansowej, czy też profilaktyki oraz motywowanie mieszkańców do zmian w swoim życiu np. poprzez edukację, aktywne poszukiwanie pracy itp.
- sformułowanie zadań programowych i ich realizacja. Szczególnie ważnym w tym zakresie staje się określenie programu pomocy społecznej przeznaczonego dla różnych grup problemowych.

Opracowana strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w powiecie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo. Istotną rolę odgrywa w tym system wsparcia psychologicznego, umocnienie postaw aktywnych w każdej sferze obszaru społecznego i problemów indywidualnych, poradnictwa prawnego, pedagogicznego, terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej połączonej z kreowaniem postaw „progospodarczych” wśród lokalnej społeczności.

Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób, ale całych środowisk, rodzin, grup społecznych. Dlatego też, takie ujęcie tych zjawisk, pozwala na strategiczne rozwiązania na poziomie lokalnym. Systemowe podejście daje szansę na rozwiązania strukturalne i skuteczne wyłączenie osób z systemu pomocy społecznej w wyniku ich reintegracji zawodowej.

Zmiany w funkcjonowaniu pomocy społecznej w kierunku rozwiązań systemowych stanowią szansę na to, że następne pokolenie, nie stanie się beneficjentami pomocy społecznej. Działania w ramach Strategii, pozwolą nie tylko na usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej czy rozszerzenie form pomocy instytucjonalnej, ale na skuteczne rozwiązanie problemów poszczególnych grup docelowych.

Ważną częścią strategii społecznej jest wypracowanie propozycji projektowych związanych z europejskimi funduszami strukturalnymi. Wzmacnia to system instytucjonalnej pomocy o nowe formy i rodzi partnerstwo organizacyjno – finansowe, co daje szansę na skuteczniejsze działania w sferze łagodzenia problemów społecznych w powiecie.

W obszarze problemów społecznych, trudności występują najczęściej w związku z:

- bezrobociem,
- ubóstwem,
- bezradnością lub niepodejmowaniem działań wobec osób niepełnosprawnych,
- konfliktem wewnątrzrodzinnym o różnym podłożu,
- trudnościami emocjonalnymi,
- sieroctwem naturalnym lub społecznym,
- trudnościami wychowawczymi z dziećmi,
- przemocą fizyczną i psychiczną,
- uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków.

Dotychczasowe doświadczenia różnych instytucji działających w obszarze pomocy społecznej w tym szczególnie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, ukazują, że tylko w strategicznym podejściu należy upatrywać szans trwałego rozwiązania powyższych problemów.

Przy opracowaniu Strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie korzystało także z danych przekazanych przez: Powiatowy Urząd Pracy, Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną, Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Policję i Sąd.

AKTY PRAWNE WARUNKUJĄCE POWSTANIE I FUNKCJONOWANIE POWIATOWEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawowym aktem prawnym na gruncie polskim jest Konstytucja RP uchwalona 2 kwiecień 1997 roku. W prawie europejskim jest to Europejska Karta Samorządu Terytorialnego sporządzona w Strasburgu 15 października 1985 roku i ratyfikowaną przez Polskę w 1993 roku.

Polityka społeczna realizowana poprzez kompetencje i zadania administracji rządowej, niesie potrzebę opracowania dokumentu, dzięki któremu możliwe będzie racjonalne organizowanie działań zmierzających do rozwiązywania określonych problemów społecznych. Zgodnie z ustawą z dn.12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Art. 21 Dz. U. Nr 64. poz.593 z późn. zm.) samorząd województwa zobowiązany jest do opracowania i realizacji strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy:

- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu
- wyrównywania szans osób niepełnosprawnych,
- pomocy społecznej,
- profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi

Na bazę prawną regulującą treść i realizację dokumentu Strategii składają się następujące ustawy:

- 1) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o Samorządzie Województwa (Dz. U. Nr 142 z 2001 r. poz. 1590 z późn. zm.)
- 2) ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. Nr 48, poz. 550 z późn. zm.)
- 3) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64.593 z późn. zm.)
- 4) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.)
- 5) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 147 z 2002 r., poz. 1231 z późn. zm.)
- 6) ustawa z dnia 26 listopada 1998 o finansach publicznych (Dz. U. Nr15 z 2003 r. poz. 148, z późn. zm.)

- 7) ustawa z dn. 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 24 poz. 198 z 2003 r.)
- 8) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122 poz. 1143)
- 9) ustawa z dnia 9 listopada 1995 o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. Nr 10, poz. 55 z 1996 r.)
- 10) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19 poz. 177 z późn. zm.)
- 11) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873)

Na płaszczyźnie ogólnokrajowej i wojewódzkiej strategia pozostaje w zgodności z tezami:

- Narodowego Planu Rozwoju ,
- Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego
- Narodowej Strategii Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich
- Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013
- Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata ,
- Rządowego Programu Wychodzenia z Bezdomności,
- Rządowego Programu Polityki Prorodzinnej Państwa,
- Programu Polityki Prorodzinnej Samorządu Województwa
- Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ,

Przywołane regulacje prawne i programowe tworzą warunki do realizacji działań opartych na konstytucyjnej zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w społecznościach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Kierunek działań współczesnej polityki społecznej zmierza do stworzenia systemu, w którym priorytetem jest praca i zaradność w życiu społecznym, a nie tylko zabezpieczenie socjalne.

Przygotowując strategię rozwiązywania problemów społecznych w powiecie oprócz wymienionych powyżej dokumentów wykorzystano także cały szereg zapisów zawartych w ustawach odnoszących się bezpośrednio do rozwoju społecznego i rozwiązywania problemów.

Podstawowym aktem prawnym jest ustawa określająca warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej; do dnia 01.05.2004 r. obowiązująca ustawa z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej¹ Od 01.05.2004 r. obowiązuje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej². Ustawa o pomocy społecznej wymienia:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą, pomoc społeczna jest elementem polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2.1.). Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi (art.2.2).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3.1.). Ustawa wymienia również przypadki, w jakich udziela się pomocy społecznej. Według ustawy (art. 7), pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;

¹ Ustawa z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64 poz. 414 z późn. zm.)

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r. Nr 64 poz. 593 z późn. zm.)

- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

System pomocy społecznej określają następujące ustawy: **Ustawa o świadczeniach rodzinnych**³ regulująca nowy system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas, szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń, ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecne zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym⁴ stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Ustawa kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców. Tym osobom ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w "inkubatorach

³ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.)

⁴ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122 poz. 1143 z późn. zm.)

społecznych" - Centrach Integracji Społecznej - lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej, bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres do 18 miesięcy, zaś powiatowy urząd pracy do refundowania ze środków Funduszu Pracy przedsiębiorcy części wynagrodzenia przez pierwsze dwanaście miesięcy.

Ustawa powołuje do życia **Centra Integracji Społecznej**, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, będą mogły liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te będą przebywały w centrach od 1 do 1,5 roku oraz będą otrzymywały pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie będzie równe 40 proc. zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku - 80 proc. zasiłku.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁵, określa ona zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, realizowanej przez instytucje rynku pracy. Instytucje te mają na celu wprowadzenie pełnego i produktywnego zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, osiągnięcia wysokiej jakości pracy, wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Według ustawy o **ochronie zdrowia psychicznego**⁶ ochronę tą zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1) promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,

⁵ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99 poz. 1001 z późn. zm.).

⁶ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994 r. Nr 111 poz. 535 z późn. zm.).

- 2) zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- 3) kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Uchwalona w dniu 24 kwietnia 2003 r. **ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**⁷ jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

Ustawa o **wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi**⁸ stanowi, że „organy władzy i administracji państwowej są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy”⁹ (art. 11). Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków

⁷ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96 poz. 873 z późn. zm.).

⁸ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, nowelizowana dnia 28 marca 2003 r. (Dz. U. z 1984 r. Nr 35 poz. 230 z późn. zm.)

⁹ Tamże;

finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 41 ust 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”¹⁰

Ustawa o **rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych**¹¹ i dotyczy ona osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności. Ustawa w sposób szczegółowy mówi o: poziomie i sposobie naliczania najniższego wynagrodzenia, określeniu osoby niepełnosprawnej bezrobotnej lub osoby niepełnosprawnej poszukującej pracy, organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, poziomie przeciętnego wynagrodzenia, uczestnictwie w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, sposobie obliczania wskaźnika zatrudnienia, warunkach pracy chronionej oraz możliwościach uzyskania statusu zakładu pracy chronionej i przystosowaniu stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej.

¹⁰ Tamże;

¹¹ Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123 poz. 776 z późn. zm.)

ROZDZIAŁ I

DEMOGRAFICZNY OBRAZ POWIATU

LUBARTOWSKIEGO

Czynniki demograficzne mają bez wątpienia olbrzymi wpływ na rozwój społeczno – gospodarczy, w tym warunkują i określają zadania związane ze sferą polityki społecznej. Sytuacja demograficzna powiatu generuje dostosowywanie się polityki społecznej do liczbowego stanu oraz struktury wieku ludności.

Powiat lubartowski położony jest w północnej części województwa lubelskiego i zajmuje powierzchnię 1290,4 km². Sąsiaduje z powiatami: lubelskim, puławskim, ryckim, parczewskim, łęczyńskim i łukowskim. W jego skład wchodzi : miasto Lubartów, miasto i gmina Kock, miasto i gmina Ostrów Lubelski oraz gminy: Abramów, Firlej Jeziorzany, Kamionka, Lubartów, Michów, Niedźwiada, Ostrówek, Serniki i Uścimów. Siedzibą powiatu jest miasto Lubartów.

Najważniejszymi ośrodkami w powiecie są miasta: Lubartów, Kock i Ostrów Lubelski. Powiat lubartowski ma charakter typowo rolniczy. Funkcjonuje w nim 14360 gospodarstw rolnych zajmujących łącznie 90152 ha powierzchni ogólnej, zgrupowanych w 197 sołectwach. Ze względu na charakter powiatu, rolnictwo stanowi jedno z głównych źródeł dochodu jego mieszkańców.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w dniu 31.12.2005 r. powiat lubartowski liczył 90680 mieszkańców. W latach 1999-2003 liczba ludności w powiecie utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Znaczny jej spadek, wynoszący 3,66 % odnotowano w 2004 r. Liczba ludności spadła wówczas o 3328 osób w stosunku do roku 1999. Można także zauważyć, że w całym okresie objętym analizą udział kobiet w ludności ogółem, utrzymywał się na względnie stałym poziomie, wynoszącym w przybliżeniu 50%.

Wskaźnik liczby ludności na 1 km² ukształtował się w roku 2005 na poziomie 70 mieszkańca, co w porównaniu ze średnią w województwie lubelskim – 123, klasyfikuje powiat wśród średnich w województwie pod względem gęstości zaludnienia.

W tabeli nr 1 podano pełne dane o liczbie ludności powiatu

Tabela 1

L.p.	Wyszczególnienie	Ludność w powiecie lubartowskim stan na 31 grudnia						
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1.	Ludność	94206	92809	92712	92499	92199	90878	90680
2.	w tym kobiety	47896	47357	47354	47226	47079	46367	46235
3.	Ludność na 1 km ²	73,01	71,94	71,86	71,69	71,46	70,43	70

Źródło: Rocznik statystyczny województwa lubelskiego 2005

Tabela nr 2 prezentuje liczbę mieszkańców w poszczególnych grupach wiekowych w porównaniu do liczby mieszkańców województwa lubelskiego oraz liczby mieszkańców kraju, według stanu na koniec grudnia 2005 roku.

Tabela 2

Wyszczególnienie	Ogółem	Ludność w wieku		
		Przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym
Kraj	38 180 249	8 219 385	234 140 533	5 820 331
Woj. lubelskie	2 179 611	470 935	1 348 586	360 090
Powiat lubartowski	90 680	20 346	55 096	15 265
Kraj	100%	21,53%	63,23%	15,24%
Woj. lubelskie	100%	21,61%	61,87 %	16,52 %
Powiat lubartowski	100%	22,44%	60,76 %	16,83 %

Źródło: Rocznik statystyczny województwa lubelskiego 2005 r.

Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują na bardzo zbliżoną strukturę ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym ludności powiatu, województwa oraz kraju a tym samym na zbliżone z tym zagrożenia i problemy.

Do czynników mających wpływ na sytuację demograficzną powiatu należy również kwestia przyrostu naturalnego oraz procesy migracyjne. Główne dane dotyczące występowania i skali tych zjawisk w powiecie oraz w obrębie gmin wchodzących w jego skład prezentują tabele nr 3 i 4.

Tabela 3

Wyszczególnienie	<i>Powiat lubartowski</i>						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba ludności	94206	9280	92712	92449	92199	90878	90680
Urodzenia	1035	997	1010	940	988	913	992
Zgony	1034	1025	1045	1020	1039	1043	1030
Przyrost naturalny	-1	-28	-35	-80	-51	-130	-38
Napływ ludności	964	928	773	850	954	997	911
Odływ ludności	1205	1025	953	1036	1118	1121	1028
Saldo migracji	-241	-97	-180	-186	-164	-124	-117

Źródło: Rocznik statystyczny województwa lubelskiego 2005 r.

W przeliczeniu na tysiąc mieszkańców saldo migracji w powiecie wynosi – 1,27 przy wskaźniku dla województwa – 2,24.

Podstawowe dane za 2005 r. o powiecie lubartowskim i gminach wchodzących w jego skład przedstawia tabela nr 4

Tabela 4

Wyszczególnienie	Ogółem ludność	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców (%)
Woj. lubelskie	2 179 611	- 0,84
Powiat lubartowski	90 680	- 0,41
Miasto i gmina Kock	6804	-0,87
Miasto i gmina Ostrów Lubelski	5642	- 5,11
Gmina Abramów	4347	- 2,89
Gmina Firlej	6203	- 3,96
Gmina Jeziorzany	2899	- 4,60
Gmina Kamionka	6428	- 1,70
Gmina Lubartów	10162	0,59
Gmina Michów	6456	- 2,74
Gmina Niedźwiada	6339	0,15
Gmina Ostrówek	4154	3,04
Gmina Serniki	4844	- 1,02

Gmina Uścimów	3385	- 0,58
Miasto Lubartów	23 017	2,91

Z powyższych danych wynika iż największy odsetek ludności w powiecie jest w gminach: Lubartów (miasto i gmina), Kock (miasto i gmina), Michów, Kamionka gdzie ludność tych obszarów stanowi ponad 50% ludności powiatu.

Analiza danych źródłowych wskazuje, że liczba ludności powiatu stale maleje. Według prognoz na lata następne liczba ludności w powiecie lubartowskim będzie się systematycznie zmniejszała. Prowadzone przez demografów badania i analizy, odnoszące się do całego kraju, wskazują, że trwający od kilkunastu lat spadek rozrodczości jeszcze nie jest procesem zakończonym i dotyczy w coraz większym stopniu kolejnych roczników młodzieży. Wśród przyczyn tego zjawiska wymienia się w szczególności rosnący poziom wykształcenia, trudności na rynku pracy, zmniejszenie świadczeń socjalnych na rzecz rodziny, brak w polityce społecznej wyraźnej koncepcji umacniania rodziny i generalnie trudne warunki społeczno-ekonomiczne, w jakich znalazło się pokolenie w wieku prokreacyjnym. Zgodnie z opiniami ekspertów w najbliższych latach należy liczyć się z dalszym spadkiem współczynnika dzietności z obecnej średniej w Polsce 1,25 dziecka na kobietę do około 1,1 w 2010 r., po czym w latach 2010-2020 można oczekiwać niewielkiego wzrostu dzietności do wartości około 1,2.

Prognozę liczby ludności w powiecie lubartowskim opracowaną przez demografów Głównego Urzędu Statystycznego w 2005 roku przedstawiono w tabeli nr 5.

Tabela nr 5

Ludność	2004*	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem	90978	89640	89142	88765	88162	87076
Mężczyźni	44511	43945	43793	43692	43450	42909
Kobiety	46367	45695	45349	45073	44712	44167

Źródło: Prognoza Demograficzna GUS 2005 r.

* wartość rzeczywista

Jak widać z przedstawionych danych, w powiecie lubartowskim do roku 2030 prognozuje się spadek ogólnej liczby mieszkańców. Zasadniczo trend malejący będzie się nasilać w ciągu całego okresu analizy. Szacuje się, że w porównaniu do roku 2004 liczba ludności w roku 2030 zmaleje o 10,45%.

Dla pełnego zdiagnozowania konsekwencji trendów demograficznych występujących w powiecie, istotne są zmiany jakie one pociągną za sobą w strukturze ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym na tle ogólnej liczby ludności. Porównywanie takie prezentuje tabela nr 6.

Tabela 6

Ludność w wieku	2002*	2015	2030
Przedprodukcyjnym	22,29	16,91	12,25
Produkcyjnym	60,28 %	64,02	61,87
Poprodukcyjnym	16,73 %	19,07	25,88

Źródło: Prognoza Demograficzna GUS, 2002 r.

* wartość rzeczywista

Jak wynika z przedstawionych danych, do roku 2030 będzie zwiększać się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Szczególnie dynamiczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym nastąpi po roku 2015. Udział grupy produkcyjnej w 2015 roku będzie wyraźnie większy niż w chwili obecnej, ale ponownie zacznie spadać. Wszystkie opisane zmiany w grupie osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym będą wiązały się ze znacznym zmniejszeniem liczebności grupy w wieku przedprodukcyjnym.

Podsumowując, struktura demograficzna powiatu lubartowskiego jest mniej korzystna niż w całym województwie lubelskim. Należy jednak zauważyć, że w porównaniu ze średnią wojewódzką, korzystniej kształtuje się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Nie zwalnia nas to jednak z konieczności opracowania środków zaradczych, albowiem właśnie z tej grupy ludności rekrutuje się gro osób korzystających z pomocy społecznej. Jest to więc ważna wskazówka do przygotowania odpowiednich planu związanych z rozwojem rynku lokalnego na następne lata.

ROZDZIAŁ II

SYTUACJA NA RYNKU PRACY.

Dobrze funkcjonująca gospodarka oraz rozwój przedsiębiorczości to podstawowe warunki zapewnienia w przyszłości lepszych warunków życia mieszkańców. Powiat lubartowski ze względu na swój rolniczy i w większości wiejski charakter należy do obszarów słabo rozwiniętych gospodarczo. Dynamikę aktywności gospodarczej charakteryzuje między innymi analiza struktury i liczba podmiotów gospodarczych.

Na terenie powiatu funkcjonuje 89 większych zakładów pracy o charakterze produkcyjno – usługowym. Najwięcej podmiotów gospodarczych, tj. 81,3 % prowadzi działalność w formie zakładów osób fizycznych i spółek cywilnych. Spośród wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w powiecie, aż 95,7 % należy do sektora prywatnego a tylko 4,3 % do sektora publicznego.

Jednakże większość firm funkcjonujących na terenie powiatu lubartowskiego to zakłady średnie i małe. Mimo rosnącej aktywności gospodarczej, nadal istotnym problemem jest bezrobocie. Możliwość jego zmniejszenia utrudnia słabo rozwinięty pozarolniczy rynek pracy, oraz niewielka liczba ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców. Straty i skutki społeczne, które powoduje bezrobocie, są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych, ale także ich rodzin. Straty pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej – prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Ogółem w powiecie lubartowskim w 2006 r. było 6223 osób nie pracujących. Od końca roku 2000 stopa bezrobocia w powiecie utrzymywała się mniej więcej na tym samym poziomie wynosząc średnio 19,62 % (za lata 2000 – 2005). Dopiero w roku 2006 zanotowano jej spadek do poziomu 16,5 %. Ten spadek liczy osób pozostających bez pracy nie jest jednak wynikiem rozwoju gospodarki a prawdopodobnie spowodowany jest procesem związanym z migracją zarobkową w obszarze kraju jak i wyjazdami zagranicznymi. Niepokojącym zjawiskiem jest systematyczny (od roku 2004) wzrost liczby kobiet pozostających bez pracy, który wynosi 53.50 % w roku 2006. Zjawisko bezrobocia w znacznej mierze uderza w środowisko wiejskie i w roku 2006 wynosiło 66.14 % ogólnej liczby osób pozostających bez pracy, mając ciągle tendencję zwyżkową. Istotnym problemem jest również wysoki udział absolwentów różnego typu szkół poszukujących pracy, który w

roku 2006 wyniósł 6,09 %. Dane liczbowe odnoszące się do zjawiska bezrobocia w powiecie ilustruje tabela nr 7.

Tabela nr 7

Lata	Stopa bezrobocia	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym		
			kobiety	mieszkający na wsi	absolwenci
2001	18,4	9130	4508	5929	497
2002	18,3	9084	4354	5960	446
2003	22,3	8960	4366	5863	490
2004	20,3	7938	4012	5183	377
2005	18,8	7304	3756	4816	532
2006	16,5	6223	3329	4116	379

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy (2006 r.)

Ważnym elementem wpływającym na stan zagrożenia bezrobociem jest wiek osób pozostających bez pracy oraz poziom wykształcenia. Podział bezrobotnych według poszczególnych przedziałów wiekowych przedstawia tabela nr 8.

Tabela 8

Grupa wiekowa	Bezrobotni według wieku w powiecie lubartowskim							
	2003		2004		2005		2006	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
24 i mniej	2 523	28,2	2 119	26,7	1 956	26,8	1533	24,6
25-34	2 892	32,3	2 610	32,9	2 342	32,10	1947	31,3
35-44	1 712	19,1	1 474	18,6	1 33	18,3	1121	18,0
45-54	1 608	17,9	1 517	19,10	1 404	19,2	1304	21,0
55 i więcej	225	2,5	218	2,7	263	3,6	318	5,1
Razem	8 960	100,00	7 938	100,00	7 304	100,00	6223	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa lubelskiego 2005r. oraz danych PUP 2006 r.

Analizując bezrobocie w poszczególnych przedziałach wiekowych można zauważyć, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w przedziale wiekowym 25 - 34 lata. Na dzień 31.12.2006 roku stanowili oni 31,3% ogółu bezrobotnych w powiecie, utrzymując prawie stałą wartość w poddanym analizie okresie. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, stale malejącej

grupy osób w wieku do 24 lat pozostających bez pracy. W porównaniu do roku 2003 widoczny jest tu spadek o 3,6 %.

Istotnym elementem charakteryzującym problem bezrobocia jest poziom wykształcenia osób pozostających w tej grupie. Najwyższy odsetek bezrobotnych w powiecie lubartowskim stanowią bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Odsetek ten jest wyższy zarówno w porównaniu ze średnią wojewódzką jak i krajową. Z tego względu ta grupa zawodowa wymaga szczególnej uwagi, przekwalifikowania, stworzenia warunków do podnoszenia kwalifikacji (lub ich zmiany) w celu dostosowania do potrzeb rynku pracy.

Nieco mniej osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym ale i tak jest ich więcej niż wynosi średnia wojewódzka i krajowa. Oznacza to, iż wykształcenie oraz zawód, jaki zdobyli w szkołach na terenie powiatu, nie odpowiada zainteresowania lokalnego rynku pracy. Sposobem na aktywizację tej grupy jest przekwalifikowanie bądź pomoc w zakładaniu własnych firm.

Kolejną pod względem wielkości grupę bezrobotnych stanowią osoby bez wykształcenia oraz z wykształceniem podstawowym. W porównaniu do województwa oraz do kraju sytuacja dla powiatu jest znacznie korzystniejsza. Osoby bez wykształcenia są w dużo gorszej sytuacji na rynku pracy a działania związane z promocją ich zatrudnienia są bardzo kosztowne i mniej efektywne niż w przypadku pozostałych grup.

Najmniej liczną grupę bezrobotnych, podobnie jak w województwie i w kraju, stanowią osoby z wykształceniem wyższym. Dokładny rozkład liczbowy bezrobotnych według wykształcenia w powiecie lubartowskim , w latach 2003-2006 przedstawia tabela nr 9.

Tabela 9.

Wykształcenie	2003	2004	2005	2006
Wyższe	427	467	465	445
Policealne średnie i zawodowe	1 999	1 785	1 765	1417
Średnie ogólnokształcące	622	632	610	605
Średnie zawodowe	3 426	2 922	2 520	2053
Podstawowe i bez wykształcenia	2 486	232	1 944	1703

Źródło: Starostwo Powiatowe w Lubartowie. Rocznik statystyczny województwa lubelskiego 2005 r.

Bardzo ważnym czynnikiem, który w istotny sposób określa sytuację bezrobotnych, jest ich staż pracy. Z jednej strony jest on wypadkową podaży i popytu na pracę, czyli może

być wskazówką odnośnie bezrobocia strukturalnego. Z drugiej zaś osoby o małym doświadczeniu mają niższe szanse na znalezienie zatrudnienia. Sytuację tą obrazuje tabela nr 10 oraz wykres nr 1.

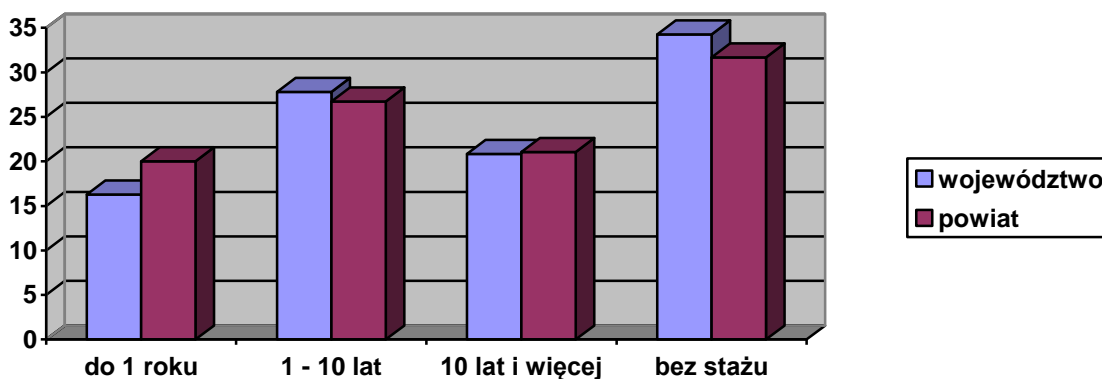
Tabela 10

Wyszczególnienie	Bezrobotni według stażu pracy				
	ogółem	do 1 roku	1-10 lat	10 lat i więcej	Bez stażu
Powiat lubartowski	7 304	1 462	1 951	1 537	2 313
	100%	20,02%	26,71%	21,04%	31,67%
Województwo lubelskie	156 832	25 532	43 589	32 682	53 714
	100%	16,28%	27,79%	20,84%	34,25%

Źródło: Rocznik statystyczny województwa lubelskiego 2005 r.

Wykres nr 1

Osoby bezrobotne według stażu pracy

Analiza powyższej tabeli oraz wykresu wskazuje, na bardzo wyraźne podobieństwo struktury bezrobotnych pod kątem stażu pracy w powiecie i województwie. Jedynie znacznie wyższy jest wskaźnik w powiecie osób ze stażem do 1 roku (o 3,74 p.p.). Korzystny natomiast dla powiatu jest mniejszy udział osób bez żadnego doświadczenia zawodowego (o 2,58 p. p.).

ROZDZIAŁ III
INFRASTRUKTURA JEDNOSTEK DZIAŁAJĄCYCH W OBSZARZE
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE POWIATU
LUBARTOWSKIEGO

Pomoc społeczna jest jedną z dziedzin polityki społecznej państwa. Państwo, samorządy lokalne i organizacje pozarządowe, zobowiązane są do podejmowania takich działań w zakresie pomocy społecznej, których zasadniczym celem będzie umocnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób i rodzin oraz udzielenie im pomocy w przypadku trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie przezwyciężyć przy wykorzystaniu własnych środków, możliwości i uprawnień.

Z analizy danych wynika, że wśród bezpośrednich przyczyn które powodują potrzebę korzystania z pomocy społecznej, największy odsetek stanowią kwestie bezrobocia, niepełnosprawności, ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwałe choroby. Skalę tego zjawiska w powiecie ilustruje tabela nr 11.

Tabela nr11.

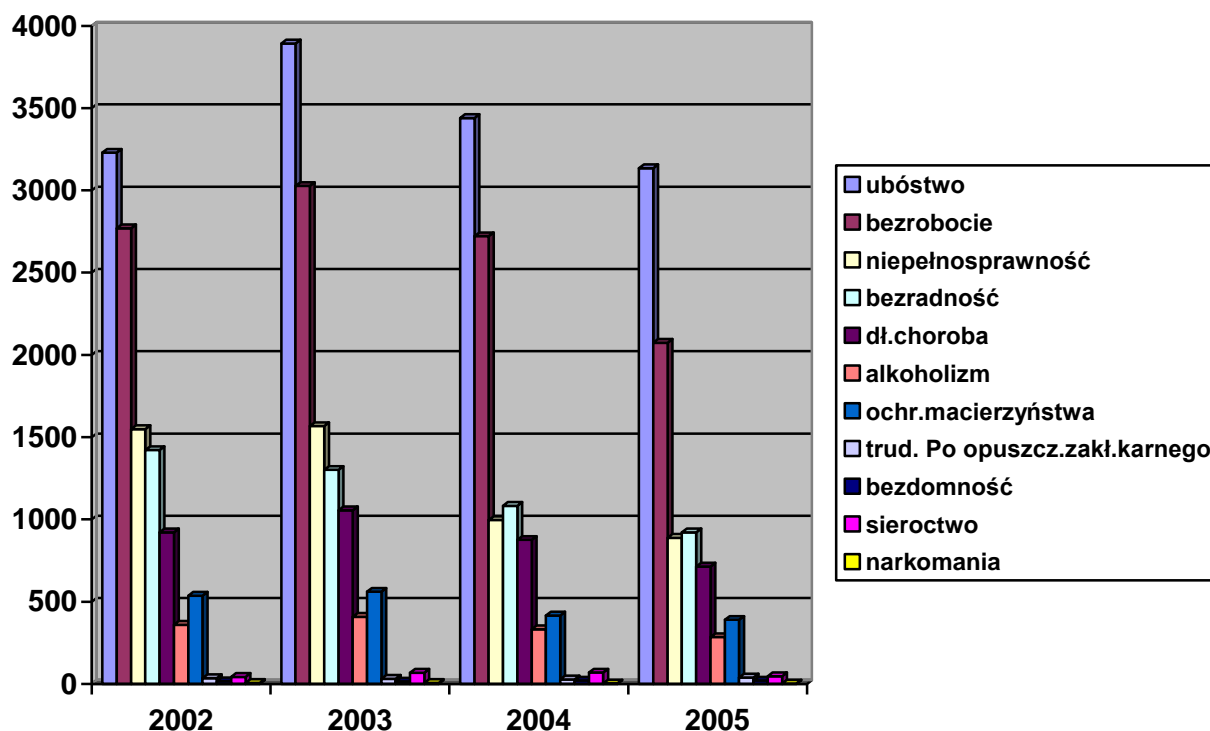
L.p.	Rodzaj problemu społecznego	2002	2003	2004	2005
		Liczba rodzin / Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin / Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin / Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin / Liczba osób w rodzinie
1.	Ubóstwo	3229 / 12748	3893 / 15112	3440 / 13570	3135 / 11753
2.	Bezrobocie	2770 / 10361	3027 / 11369	2722 / 10371	2074 / 7465
3.	Niepełnosprawność	1549 / 5144	1568 / 5308	996 / 3430	889 / 2639
4.	Bezradność w spraw. op.-wych. i prowadz. gosp. domowego	1422 / 6427	1301 / 6275	1083 / 5306	922 / 4551
5.	Długotrwała choroba	921 / 3083	1056 / 3919	876 / 2932	714 / 2253
6.	Alkoholizm	360 / 1442	408 / 1546	333 / 1165	285 / 881
7.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	537 / 2563	561 / 2599	416 / 2128	390 / 2335
8.	Trudności w przyst. do życia po zwolnien. z zakładu karnego	36 / 74	32 / 81	28 / 66	39 / 71
9.	Bezdomność	17 / 22	15 / 20	21 / 22	21 / 27

10.	Sieroctwo	43 / 183	68 / 251	69 / 259	47 / 186
11.	Narkomania	6 / 14	6 / 18	3 / 5	2 / 3

Źródło: Dane pozyskane z Ośrodków Pomocy Społecznej z Powiatu lubartowskiego

Wykres numer 2 przedstawia skalę problemów przedstawionych w tabeli nr 11 w ujęciu rodzin.

Wykresnr2

Zasoby powiatu lubartowskiego w tworzeniu systemowych rozwiązań pomocy społecznej nie są jeszcze wystarczające w stosunku do skali zadań i wyzwań przed nim stojących. Na dzień dzisiejszy tworzą go :

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – powiatowa jednostka organizacyjna pomocy społecznej;
- Dom Pomocy Społecznej w Kocku, przeznaczony dla ludzi starych i przewlekle somatycznie chorych – 101 miejsc;
- Dom Pomocy Społecznej w Jadwinowie dla kobiet starych i przewlekle somatycznie chorych – 95 miejsc;
- Dom Pomocy Społecznej w Ostrowie Lubelskim dla osób z upośledzeniem umysłowym – 100 miejsc;

- Środowiskowy Dom Samopomocy w Lubartowie, przeznaczony dla osób z upośledzeniem umysłowym – 60 miejsc;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kocku – 35 miejsc;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Ostrowie Lubelskim – 30 miejsc;
- Powiatowy zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Lubartowie;
- miejskie, miejsko gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej – 13, tj.:
 - M - GOPS w Kocku,
 - M – GOPS w Ostrowie Lubelskim
 - MOPS w Lubartowie
 - OPS w Abramowie
 - OPS w Michowie
 - OPS w Kamionce
 - OPS w Sernikach
 - OPS w Niedźwiadzie
 - OPS w Lubartowie
 - OPS w Ostrówku
 - OPS w Jeziorzanach
 - OPS w Uścimowie
 - OPS w Firleju.

We wszystkich gminach funkcjonują Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Bardzo ważnym partnerem administracji samorządowej w rozwiązywaniu problemów społecznych są organizacje pozarządowe. Większość z nich działa jednak w ośrodkach miejskich. Są to często organizacje małe, o niewielkim budżecie, nie zawsze posiadające wykwalifikowaną kadrę. Jednak w sposób istotny uzupełniają działania państwa i samorządu w takich obszarach jak bezdomność, uzależnienia, przemoc, działania na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych.

Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu przedstawia tabela nr 12.

Tabela nr 12

L.p.	Nazwa organizacji	Zakres działania
1.	Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych	Lubartów
2.	Stowarzyszenie Agroturystyczne „Ziemia Lubartowska”	Firlej
3.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi	Szczekarków
4.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi	Pałecznicza
5.	Stowarzyszenie Przyjaciół Jeziorzan	Jeziorzany
6.	Stowarzyszenie Ekologiczno-Społeczne „Zielona Swoboda”	Michów
7.	Stowarzyszenie Miłośników Twórczości Ludowej „Rokiczanka”	Rokitno
8.	Stowarzyszenie Izba Tradycji Kolejowej „Stacja Lubartów”	Lubartów
9.	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Rozwój”	Łucka
10.	Stowarzyszenie Inicjatyw Edukacyjnych „Pro Edukatio”	Ostrów Lubelski
11.	Stowarzyszenie Miejskie Koło Turystyki Rowerowej	Lubartów
12.	Stowarzyszenie Inicjatywy Lokalnej Gminy Kamionka „Klucz”	Kamionka
13.	Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział w Kocku	Kock
14.	Lubartowskie Stowarzyszenie Hospicjum św. Anny	Lubartów
15.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Niech się Serce budzi”	Lubartów
16.	Stowarzyszenie Oświatowo Kulturalne na rzecz Rozwoju Wsi Nowy i Stary Antonin	Nowy Antonin
17.	Stowarzyszenie Budownictwa na Rzecz Zatrudnienia i Edukacji Prozdrowotnej	Kock
18.	Stowarzyszenie Wspólnota Mojej Drogi „Emaus”	Lubartów

Źródło: opracowanie własne

Olbrzymią rolę, wspomagającą działania pomocy społecznej, odgrywa zaplecze z szeroko pojętego sektora służby zdrowia i pomocy farmaceutycznej. W powiecie lubartowskim funkcjonują publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, które zapewniają podstawową opiekę zdrowotną dla ludności.

Tabela nr 13 przedstawia zakłady opieki zdrowotnej funkcjonujące na terenie powiatu lubartowskiego.

W procesie przezwycięzania wszelkiego rodzaju barier, negatywnych postaw i zachowań oraz kształtowaniu otwartości na drugiego człowieka pozostającego w trudnej sytuacji życiowej, nieodzowna jest współpraca z wszelkiego rodzaju instytucjami działającymi w obszarze kultury i edukacji. Na terenie powiatu lubartowskiego funkcjonuje 7 ośrodków kultury (3 miejskie i 3 gminne oraz 1 powiatowy). Miejskie ośrodki kultury znajdują się w Lubartowie, Ostrowie Lubelskim i Kocku a gminne w Jeziorzanach i Kamionce (tabela 14).

Tabela nr 14

Nazwa ośrodka	Miejscowość
Powiatowe Ośrodki Kultury	
Młodzieżowy Dom Kultury (placówka powiatu lubartowskiego)	Lubartów ul. Szaniawskiego
Miejskie Ośrodki Kultury	
Lubartowski Ośrodek Kultury	Lubartów, ul. Cicha
Dom Kultury im. Księżnej Anny z Sapiechów	Kock
Centrum Kultury	Ostrów Lubelski
Gminne Ośrodki Kultury	
Gminny Ośrodek Kultury	Jeziorzany
Gminny Ośrodek Kultury	Kamionka

Źródło: Starostwo Powiatowe w Lubartowie

Powiat lubartowski jest miejscem, gdzie funkcjonuje 7 towarzystw regionalnych. Ich wykaz przedstawia tabela nr 15.

Tabela nr 15

L.p.	Nazwa stowarzyszenia lub towarzystwa	Miejscowość
1.	Lubartowskie Towarzystwo Regionalne	Lubartów, ul. Kościuszki 28
2.	Lubartowskie Towarzystwo Muzyczne	Lubartów, ul. Lubelska 68
3.	Towarzystwo Regionalne	Jeziorzany
4.	Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Zamoyskich w Kozłowie	Kozłówka
5.	Towarzystwo Ziemi Ostrowa Lubelskiego	Ostrów Lubelski
6.	Towarzystwo Przyjaciół Miasta Kock	Kock
7.	Towarzystwo Przyjaciół Michowa	Michów

Źródło: Starostwo Powiatowe w Lubartowie

Na terenie powiatu lubartowskiego funkcjonuje 56 szkół podstawowych oraz 17 gimnazjów, podlegających władzom gminnym. Podstawowe charakterystyki szkolnictwa prezentuje tabela. 16 i 17.

Tabela nr 16

Szkoły	Liczba szkół	Odziały	Uczniowie - razem
Podstawowe	56	938	6 490
Gimnazjalne	17	465	4 064

Źródło: Rocznik statystyczny województwa lubelskiego 2005 r.

Według danych pochodzących ze Starostwa Powiatowego powiat lubartowski prowadzi 14 szkół w których naukę pobiera 2 638 uczniów. Tabela nr 17 prezentuje dokładne dane dotyczące liczby szkół ponadgimnazjalnych, których organem prowadzącym jest samorząd powiatowy.

Tabela nr 17

Szkoły ponadgimnazjalne	Liczba szkół	Liczba uczniów
Zasadnicze zawodowe	2	507
Licea profilowane	1	Brak naboru
Technika (w tym uzupełniające)	4	741
Licea ogólnokształcące/uzupełniające	3/2	1218/79
Policealne i pomaturalne	2	93
Razem	14	2638

Źródło: na podstawie danych Wydziału Oświaty Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego (stan na 15 09 2006)

Tabela nr 18 prezentuje dokładne dane dotyczące szkół ponadgimnazjalnych, których organem prowadzącym jest samorząd powiatowy (stan na 15.IX.2006 r.).

Tabela nr 18

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba absolwentów
Szkoły publiczne			
1.	Zespół Szkół Nr 2 w Lubartowie, ul. Chopina 6	933	339
2.	Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Lubartowie, ul. 1-go Maja 82	1063	302
3.	Zespół Szkół w Kocku, ul. Warszawska 41	243	84
4.	Zespół Szkół w Ostrowie Lubelskim, ul. Unicka 5	399	122
5.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Firleju, ul. Choiny, w tym:	67	14
	a) szkoła podstawowa	9	2
	b) gimnazjum	19	7
	c) zasadnicza szkoła zawodowa	23	5
	d) szkoła przysposabiająca do pracy	16	-
Szkoły niepubliczne			
1.	Technikum Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Lublinie, Filia w Kocku, ul. Zaszkolna 1	107	-
2.	Szkoła Umiejętności w Lubartowie, ul. Kopernika 38B	132	34

Źródło: Wydział Oświaty Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Lubartowie

ROZDZIAŁ IV

PRZYCZYNY TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ W POWIECIE

LUBARTOWSKIM

Pomoc społeczna jest uzależniona od innych dziedzin polityki społecznej takich jak: zdrowie, oświata, czy polityka mieszkaniowa. Ma to związek z zadaniem pomocy społecznej, które polega na umożliwieniu osobom i rodzinom przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać. W szczególnie trudnych sytuacjach znajdują się rodziny niepełne, wielodzietne, dotknięte chorobą (niepełnosprawnością), patologiczne. W rodzinach tych najczęściej występuje nakładanie się czynników negatywnych, np.: ubóstwo i niedostatek, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, niesprawność psychofizyczna. Wspólną cechą tej kategorii rodzin jest ograniczona zdolność pokonywania trudności w warunkach wzrostu kosztów utrzymania, spadku realnych dochodów, bezrobocia, znacznych ograniczeń w sferze polityki społecznej.

Dlatego też najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do ubiegania się o przyznanie świadczeń z zakresu pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Z pomocy korzystają również osoby z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Powodem przyznania pomocy bywa także kwestia alkoholizmu w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, sieroctwo i narkomania.

4.1. Bezrobocie.

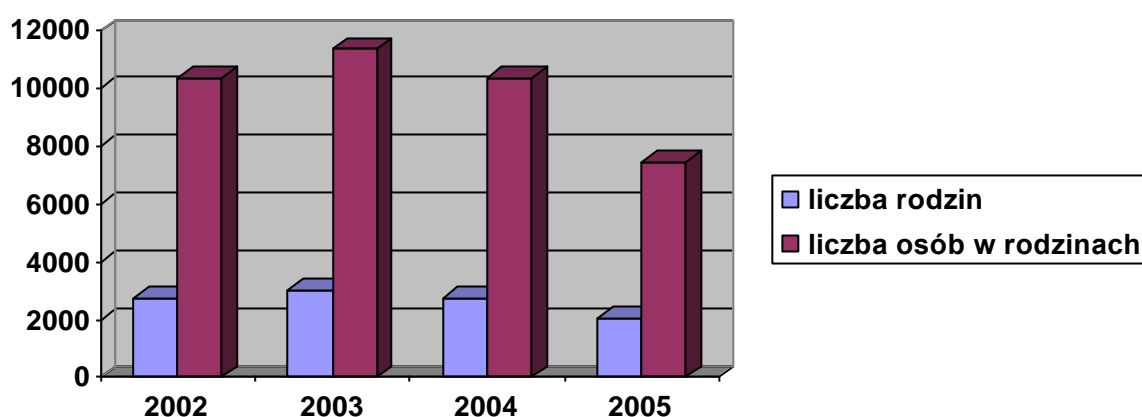
Z doświadczeń pracowników gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej (ops) wynika, że bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstość zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną. Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na układ stosunków wewnątrzrodzinnych, przy czym okazuje się, że bezrobocie mężczyzn ma znacznie bardziej negatywne skutki dla rodziny, niż bezrobocie kobiet. Bezrobotny

mężczyzna doświadcza obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu i silnej frustracji, które powodują sięganie po alkohol, co wśród bezrobotnych staje się zjawiskiem masowym.

Z danych GOPS będących w posiadaniu PCPR w Lubartowie wynika, że w latach 2002 – 2003 rosła liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej z powodu bezrobocia. Spadek tej tendencji zauważalny jest od roku 2004. Jednakże należy zauważyć, iż jest to nadal jeden z największych problemów z jakim boryka się powiat lubartowski i nic nie wskazuje, że w najbliższej przyszłości uda się go zdecydowanie ograniczyć a tym samym doprowadzić do zmniejszenia ilości osób i rodzin które z jego powodu korzystają ze świadczeń pomocy społecznej.

Wykres nr 3.

Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS z powodu bezrobocia.

4.2. Ubóstwo.

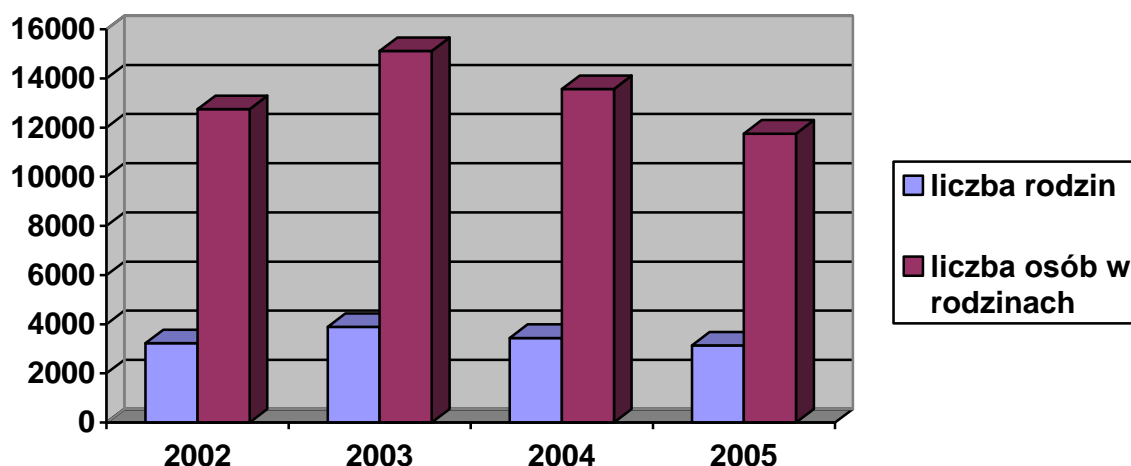
Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryją się, poza wyżywieniem, którego niezbędności nikt nie kwestionuje, takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, zaspokojenie sfer intelektualnych.

Ubóstwo jest jednym z głównych powodów ubiegania się o pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej na terenie Powiatu Lubartowskiego. Dotyka ono prawie 3 135

rodzin i ponad 11 753 osób żyjących w tych rodzinach. Sytuacja rodzin dotkniętych ubóstwem i narażonych na nie niesie zagrożenie dla wielu podstawowych funkcji rodziny oraz powoduje głęboką dysfunkcjonalność wielu rodzin. Ograniczenie ubóstwa powinno być zatem jednym z podstawowych zadań polityki społecznej.

Wykres nr 4.

Korzystający z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2002 - 2005

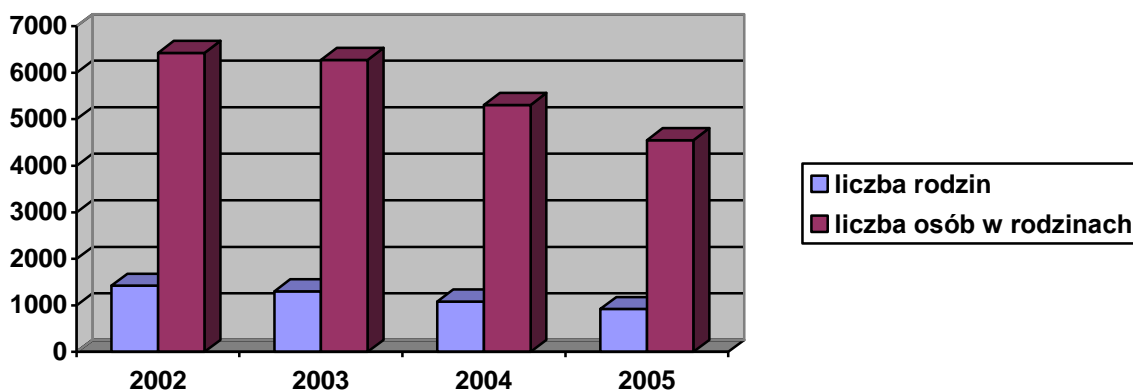

4.3. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Dysfunkcją uprawniającą do korzystania z pomocy jest m.in., bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W powiecie lubartowskim w latach 2002-2005, gminne ośrodki pomocy społecznej obejmowały pomocą społeczną z tego tytułu średnio od 18 - 28 % rodzin.

Wykres nr 5.

Korzystający z pomocy społecznej z tytułu bezradności w latach 2002 – 2005.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych niejednokrotnie staje się podstawą do konieczności organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem.

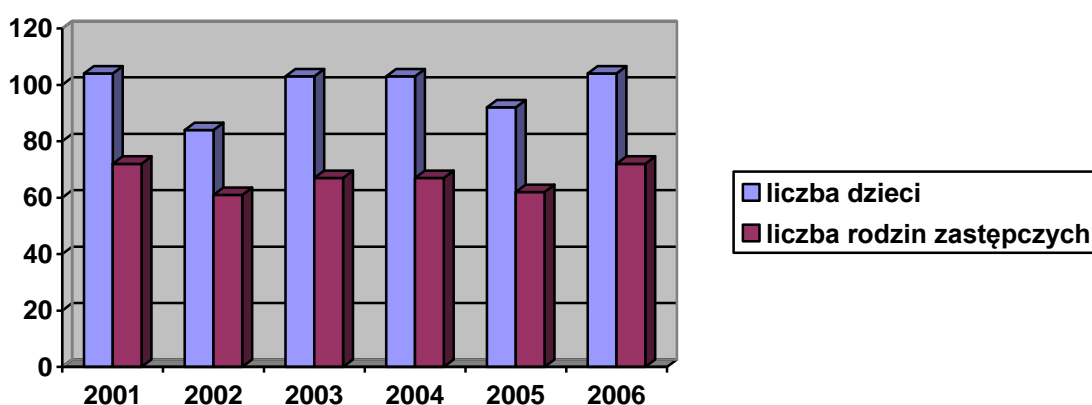
Nie ulega wątpliwości - także w świetle zasad przyjętych przez kodeks rodzinny i opiekuńczy – że najważniejszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka jest rodzina, albowiem w niej dziecko zdobywa pierwsze informacje o otaczającym je świecie , poznaje i przyswaja normy moralne, wzorce zachowania, kształtuje swoją osobowość. Problem pojawia się w momencie w którym rodzina staje się dysfunkcyjna i trzeba podjąć działania zewnętrzne. Najczęściej w tedy, z mocy prawa, interweniuje państwo przy pomocy instytucji powołanych do tego celu jakim jest przede wszystkim sąd opiekuńczy.

Najczęstszymi przyczynami interwencji sądu są: niewydolność wychowawcza rodziców, zaniechanie obowiązku sprawowania pieczy nad dzieckiem , nadużywanie alkoholu przez jedno lub oboje rodziców, nieporadność, brak środków utrzymania, brak odpowiednich warunków mieszkaniowych i inne. Efektem nienależytego wykonywania władzy rodzicielskiej jest najczęściej absencja szkolna, związane z nią dodatkowe kłopoty szkolne dziecka, zły stan sanitarny i zdrowotny mieszkań , brud, brak nawyków higienicznych pasożyty, choroby , brak szczepień. Towarzyszy temu często zaburzony rozwój emocjonalny i brak poczucia bezpieczeństwa.

Na przestrzeni lat 2001 – 2006 w rodzinach zastępczych umieszczono łącznie 590 dzieci. Skalę zjawiska ilustruje wykres nr 6.

Wykres nr 6.

Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2001 - 2006

Na podstawie zaprezentowanych danych można stwierdzić, że mamy do czynienia ze względną stabilizacją zarówno jeśli chodzi o ilość dzieci jak również liczbę rodzin sprawujących opiekę zastępczą nad nimi oraz związanymi z tym kosztami ponoszonymi przez powiat, które wyniosły średnio 674 353 złote rocznie za okres lat 2001 – 2006.

W ogólnej liczbie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych znajdują się sieroty społeczne, półsieroty oraz sieroty naturalne. Obraz tej sytuacji ilustruje tabela nr 19 oraz wykres nr 7.

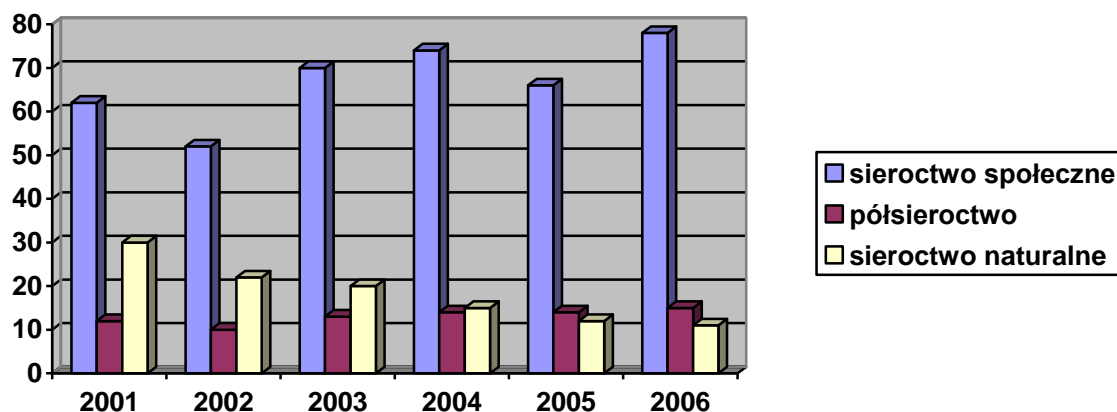
Tabela nr 19

Lata	Ogółem małoletnich		Sieroty społeczne		Półsieroty		Sieroty naturalne	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
2001	104	100	62	60	12	11	30	29
2002	84	100	52	62	10	12	22	26
2003	103	100	70	68	13	13	20	19
2004	103	100	74	72	14	14	15	14
2005	92	100	66	72	14	15	12	13
2006	104	100	78	75	15	14	11	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Wykres nr 7

Liczba małoletnich umieszczonych w rodzinach zastępczych ze względu na sieroctwo społeczne, półsieroctwo i sieroctwo naturalne w latach 2001 - 2006

Z analizy danych zaprezentowanych w powyższej tabeli i wykresie wynika, że największą grupę stanowią małoletni z grupy sierot społecznych (dzieci pozbawione opieki rodziców) a ich liczba ma tendencję wzrostową. Drugą grupę stanowią sieroty naturalne, chociaż daje się zaobserwować wyraźny spadek ich liczby. Na mniej więcej tym samym poziomie utrzymuje się odsetek małoletnich z grupy półsierot.

Poza dziećmi umieszczonymi w rodzinach zastępczych, powiat otacza opieką także pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze. Według stanu na dzień 31 grudnia 2006 roku opieką z tego tytułu objętych jest 62 wychowanków w tym:

- 38 pochodzących z rodzin zastępczych;
- 14 z placówek opiekuńczo – wychowawczych;
- 10 objętych pomocą socjalną.

Poniższa tabela przedstawia analizę wydatków ponoszonych przez powiat na rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze w latach 2002 – 2006.

Tabela nr 20

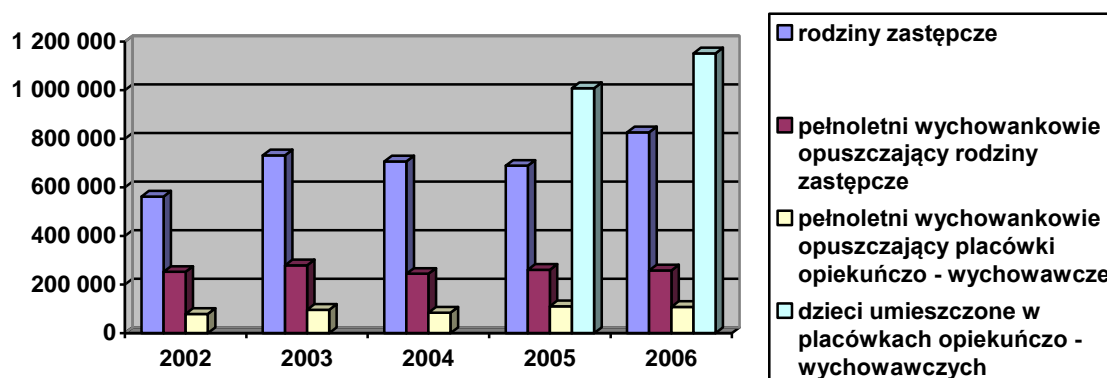
**Analiza wydatków na rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze
w latach 2002 - 2006**

L.p.	Wykaz świadczonych usług	Liczba usług wyświadczonych dla podopiecznych z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo wychowawczych w poszczególnych latach									
		2002		2003		2004		2005		2006	
		Liczba osób	Kwota w zł	Liczba osób	Kwota w zł	Liczba osób	Kwota w zł	Liczba osób	Kwota w zł	Liczba osób	Kwota w zł
1	Liczba rodzin zastępczych którym udzielono pomocy (ogółem), w tym:	61	562 043	67	732 025	67	706 283	62	688 906	72	827 098
a	Pomoc pieniężna na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka	61	558 272	67	701 962	67	688 860	62	661 906	72	747688
b	Jednorazowe św. pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziec.	3	3 771	26	30 063	18	17 423	3	6 873	23	29305
2	Liczba pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zast., którym udzielono pomocy (ogółem), w tym:	44	251 626	46	278 555	59	243 684	46	260 146	38	258 090
a	pomoc na kontynuowanie nauki	44	195 364	44	215 660	41	233 131	45	247 989	38	236 954
b	pomoc pieniężna na usamodzielnienie	5	21 069	7	24 315	1	4 863	0	0,00	0	0,00
c	pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	9	35 193	13	38 580	2	5 690	4	15 398	5	21 136
d	mieszkania chronione	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e	pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Liczba pełnoletnich wych opuszczających placówki op-wych, którym udzielono pomocy (ogółem), w tym:	11	78 509	15	95 629	17	83 807	22	109 751	14	106 946
a	pomoc na kontynuowanie nauki	11	45 931	14	66 411	16	70 826	21	93 545	14	86 444
b	pomoc pieniężna na usamodzielnienie	4	24 142	4	24 331	2	9 726	0	0	4	16 450
c	pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	2	8 436	1	4 887	1	3 255	4	16 206	1	4 052
d	mieszkania chronione	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e	pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	dzieci za które poniesiono odpł. za pobyt w pl op-wych	-	-	-	-	-	-	51	1 008 000	48	1 151 836

Poniższy wykres przedstawia całkowite koszty ponoszone przez powiat na rodziny zastępcze, pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze oraz dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenach innych powiatów w latach 2002 – 2006.

Wykres nr 8

Całkowite koszty ponoszone przez powiat w latach 2002 – 2006.

Z analizy danych przedstawionych w tabeli a wyraźniej wyeksponowanych na wykresie wynika, że mamy do czynienia z wyraźnym wzrostem wydatków na rodziny zastępcze przy względnej stabilizacji kosztów ponoszonych na usamodzielnianie. Olbrzymim obciążeniem ponoszonym od 2005 roku są koszty związane z ponoszoną odpłatnością za dzieci z naszego powiatu umieszczone w drodze porozumień w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenach innych powiatów (powiat lubartowski nie posiada tego typu placówki). Należy zdawać sobie sprawę, że mamy w tym przypadku do czynienia z tendencją wzrostową. Z danych PCPR w Lubartowie wynika, że na koniec maja 2007 roku wzrosła liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych z 48 do 52 a wydatki z tego tytułu wyniosły już 501 909 zł.

4.4 Niepełnosprawność.

Niepełnosprawność to stan będący efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego wynikły z urazów, schorzeń lub zaburzeń rozwojowych i powodujący znaczące ograniczenie możliwości wykonywania przez jednostkę podstawowych czynności życiowych. Do podstawowych czynności życiowych zalicza się samoobsługę, przemieszczanie się, czynności manualne, orientację w otoczeniu, zdolności komunikowania

się z innymi ludźmi oraz czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno – zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka, to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością. Z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów – utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowania przez innych członków rodziny zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych. Na tę sytuację niekorzystnie mogą także wpływać dodatkowe czynniki i uwarunkowania, które czynią życie tych rodzin szczególnie trudnym. Chodzi tu między innymi o następujące elementy:

- wcześniejsza trudna sytuacja bytowa, na przykład brak podstawowego standardu wyposażenia w sprzęt gospodarstwa domowego (brak podstawowych mebli, pralki, lodówki, itp);
- wysoki poziom wydatków, gdy więcej niż jedna osoba wymaga działań opiekuńczo – leczniczo – rehabilitacyjnych;
- niezaradność życiowa członków rodziny, nieumiejętność gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi.

Dotknięcie jednego z członków rodziny niepełnosprawnością stanowi sytuację kryzysową. Obserwacje pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy osób jest trudna. Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami oprotezowania i zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudno dostępną rehabilitacją. Dużym problemem są także bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu.

Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości. Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznym i społecznymi, które wynikają z trudności w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z braku zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Szczególnie trudna jest sytuacja osób samotnych i niepełnosprawnych w środowiskach wiejskich. W naturalny sposób obowiązek zapewnienia opieki osobom niesprawnym spoczywa na rodzinie. W przypadku, gdy nie jest to możliwe, przepisy nakładają taki obowiązek na gminę. O ile w większych miejscowościach istnieje możliwość zapewnienia usług opiekuńczych przez gminę, przynajmniej w stosunku do pewnej ograniczonej liczby osób, to w przypadku osób samotnych zamieszkujących na wsi, poza ewentualną pomocą sąsiedzka nie ma technicznie możliwości zapewnienia tego rodzaju świadczeń.

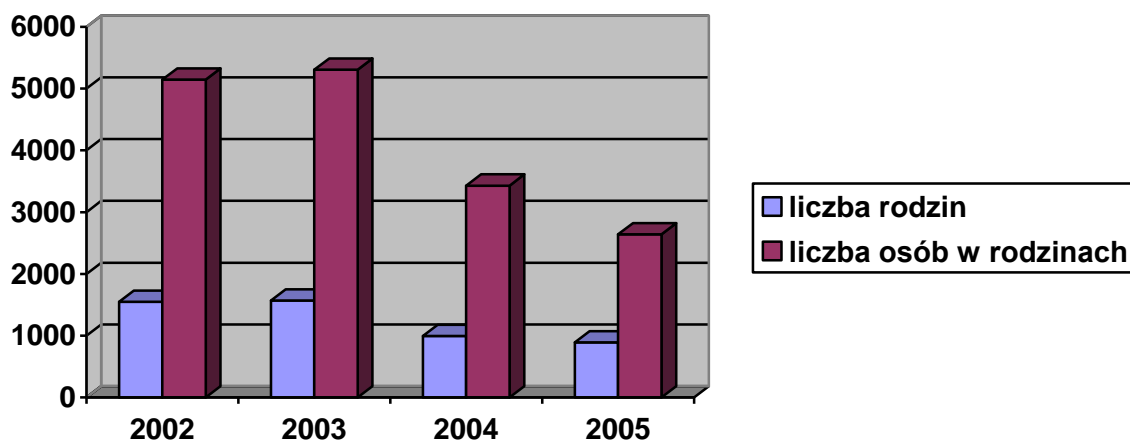
Również możliwość korzystania z pełnej opieki zdrowotnej, zwłaszcza specjalistycznej jest bardzo ograniczona, ze względu na odległość odpowiednich placówek służby zdrowia od miejsca zamieszkania. W takim wypadku jedynym sposobem udzielenia pomocy jest skierowanie do domu pomocy społecznej. Z uwagi jednakże na wysoki koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy, w pierwszej kolejności należałoby rozwinąć system usług opiekuńczych w środowisku, szczególnie pod kątem potrzeb osób wymagających opieki częściowej. Rozwój sieci usług środowiskowych na rzecz poprawy sytuacji życiowej osób częściowo lub całkowicie niezdolnych do samodzielnej egzystencji oraz wzmocnienie potencjału opiekuńczego rodziny, może rozwiązać problem w takim stopniu, że umieszczenie mieszkańca powiatu w DPS będzie następowało w sporadycznych przypadkach.

Na terenie powiatu, problem niepełnosprawności dotyka 889 rodzin w których mieszka 2639 osób. Oczywiście dane te dotyczą jedynie osób, które posiadają orzeczenia wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Nie są więc to dane pełne, albowiem nie wszystkie osoby, których ten problem dotyka takie orzeczenie posiadają a tym samym nie są uprawnione do korzystania ze świadczeń oferowanych tej grupie społecznej w ramach środków PFRON.

Obraz występowania tego problemu ilustruje wykres numer 9.

Wykres nr 9

Liczba rodzin i osób w rodzinach dotkniętych problemem niepełnosprawności na terenie powiatu lubartowskiego w latach 2002 - 2005

Analiza danych wskazuje, że na terenie naszego powiatu mamy do czynienia z wyraźną tendencją spadkową zarówno jeżeli chodzi o ilość rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności jak i osób mieszkających w takich rodzinach. Nie zmienia to jednak faktu, że problem ten jest ze społecznego punktu widzenia bardzo ważny i nie zwalnia nikogo z obowiązku aktywnego przeciwdziałania jego występowaniu.

W ramach zadań własnych nałożonych na powiat a wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Powiat Lubartowski realizuje zadania, które dofinansowywane są ze środków PFRON. Są to znaczne kwoty przeznaczone na rzecz grupy osób niepełnosprawnych. Skalę tego zjawiska w ujęciu osobowym, rzeczowym oraz kwotowym przedstawia tabela numer 21. Wykres nr 10 i 11 obrazuje skalę pomocy w ujęciu osobowo-rzeczowym oraz osobowo-kwotowym.

Tabela nr 21

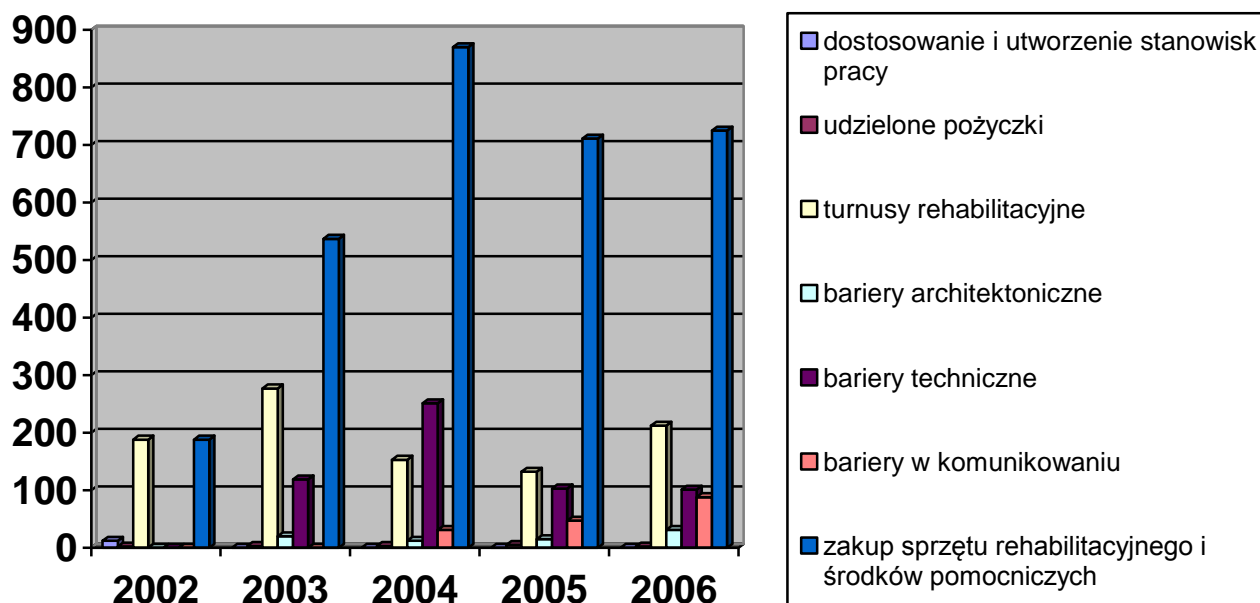
Zakres i formy pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym w latach 2002 – 2006

L.p.	Formy pomocy	Liczba osób i wielkość udzielanej pomocy									
		2002		2003		2004		2005		2006	
		Liczb. osób	kwota	Liczb. osób	kwota	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota
1.	Liczba utworzonych i przystosowanych stanowisk pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych	12	189498	0	0	0	0	0	0		0
2.	Liczba udzielonych pożyczek osobom niepełnosprawnym	2	50000	3	70000	3	80000	5	123000	2	90000
3.	Pozytywnie rozpatrzone wnioski w sprawie turnusów rehabilitacyjnych	188	124412	277	109239	153	93159	132	68124	212	124353
4.	Dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i środków pomocniczych	448	90827	537	108918	870	183295	711	236312	725	365189
5.	Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych	0	0	20	139892	12	99934	15	11555	31	213965
6.	Dofinansowanie do likwidacji barier technicznych	0	0	119	169249	251	255034	103	99050	101	101462
7.	Dofinansowanie do barier w komunikowaniu się	0	0	0	0	31	67043	47	88799	88	166206

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

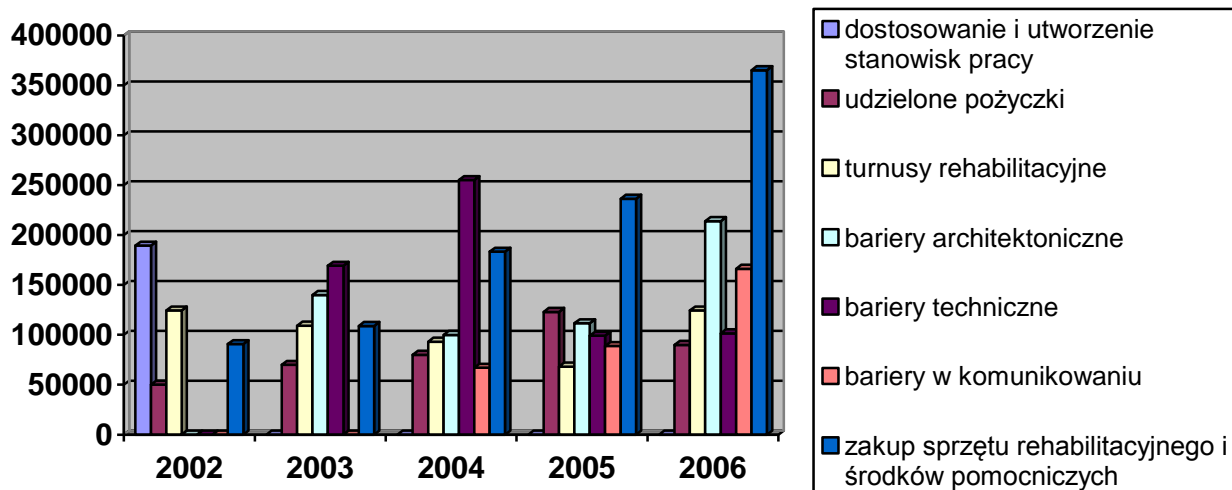
Wykres nr 10

Liczba osób objętych pomocą w ramach środków PFRON w latach 2002 - 2006

Wykres nr 11

Kwoty wydatkowane na zadania realizowane przez powiat ze środków PFRON w latach 2002 - 2006

Z analizy danych zawartych w tabeli nr 21 oraz na podstawie wyżej zaprezentowanych wykresów jasno wynika, że największą grupę stanowią osoby, które ubiegają się o dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i środków pomocniczych i właśnie tu generowane są największe wydatki. Wszystkie dane wskazują na to, że ta tendencja utrzyma się i w przyszłości. Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest zupełny zanik od roku 2003 wydatkowania jakichkolwiek kwot z funduszu PFRON na dostosowanie i utworzenie nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu.

A przecież, z danych PUP w Lubartowie będących w posiadaniu PCPR wynika, że przedstawiciele tej grupy społecznej aktywnie poszukują pracy i ich liczba jest względnie stała. Wszystko więc wskazuje na fakt, iż problem leży po stronie pracodawców, którzy nie są zainteresowani w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych jak również z błędnego przeświadczenia o nieudolności, braku efektywności w pracy ludzi niepełnosprawnych.

Tabela nr 22.

Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP Lubartów

Lata (stan na 31 XII)	Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne poszukujące pracy
2002	142
2003	179
2004	198
2005	127
2006	125

Źródło: dane PUP w Lubartowie

Tabela nr 23

Szkolenia zorganizowane przez PUP w Lubartowie dla osób niepełnosprawnych, w celu aktywizacji zawodowej bądź zmiany kwalifikacji.

Lata	Ilość przeprowadzonych szkoleń	Ilość osób, które po szkoleniach znalazły zatrudnienie
2002	3	1
2003	13	3
2004	1	0
2005	3	2
2006	2	2

Źródło: dane PUP w Lubartowie

3.4. Patologie.

Tematyka patologii społecznych zawsze jest bardzo trudna, zarówno ze względu na niemożność postawienia pełnej i właściwej diagnozy, jak również swego rodzaju tabu, które uniemożliwia otwarte mówienie o problemach drażliwych, często wstydlivych. Wiele informacji niżej przedstawionych ma więc z tego względu charakter sygnałny i nie w pełni oddaje skalę tych zjawisk. Niemniej jednak nawet istniejące dane w tym zakresie są bardzo wymowne.

3.5.1. Alkoholizm

Kolejną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą ze strony systemu pomocy społecznej, stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najpoważniejszych problemów. Zjawisko to stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia, dla wielu mieszkańców i nie zależy od płci, wieku ani poziomu wykształcenia. Jego rozmiar i niszczyielskie działanie daje się zaobserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy socjalni spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest jednak fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu.

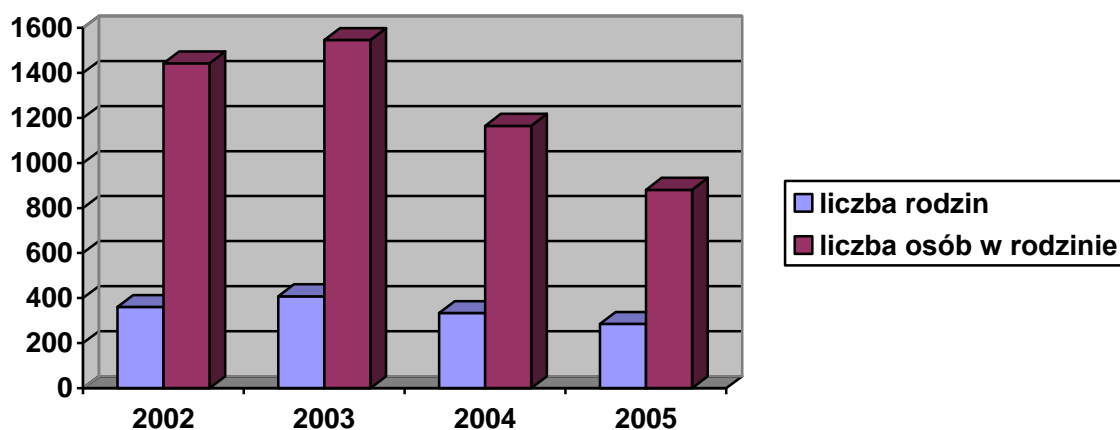
W rodzinach, które objęte są pomocą socjalną pracownicy dość często obserwują stwarzanie sytuacji sprzyjających picciu alkoholu, stosowanie zachęty do jego spożywania i ukazywanie łatwości w jego zdobywaniu. Szczególnego znaczenia w tych rodzinach nabiera wzorzec picia alkoholu i niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców a wymaganiami stawianymi wobec dziecka co do spożywania alkoholu, brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu środowiskach daje się zauważyć zjawisko „dziedziczenia” alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia w komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne. Alkoholizm to również jedna z najczęstszych przyczyn interwencji policji, kuratorów sądowych w sprawy opiekuńczo – wychowawcze.

Praca z tak zaburzonymi klientami jest bardzo trudna, długotrwała i często skazana na niepowodzenie. Z pomocą w pracy z osobami uzależnionymi pracownikom socjalnym

przychodzi Ośrodek Leczenia i Rehabilitacji Uzależnień, Komisja d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kluby AA. Problem alkoholizmu dotyka (wg danych będących w posiadaniu PCPR) 285 rodzin. Należy jednak pamiętać, że tak jak w przypadku wszystkich zachowań patologicznych, nie da się dokładnie sprecyzować skali problemu. Wiele rodzin ukrywa go obawiając się napiętnowania społecznego. Zasięg omawianego zjawiska obrazuje wykres nr 12

Wykres nr 12

Problem alkoholizmu w rodzinach na terenie powiatu w latach 2002 - 2005

3.5.2. Przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
2. siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy,
3. narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje swoją przewagę i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności, godności, szacunku itp.),
4. powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie ofiary na poważne szkody. Niekiedy zagraża jej życiu. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się następujące rodzaje i formy przemocy:

1. przemoc fizyczna – popychanie, odpychanie, bicie, kopanie, obezwładnianie itp.,
2. przemoc psychiczna – wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, kontrolowanie, ograniczanie itp.,
3. przemoc seksualna – wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych itp.,
4. przemoc ekonomiczna i zaniedbanie – odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny itp.

Dopuszczenie się przemocy wobec osoby najbliższej jest zachowaniem niewątpliwie nagannym i zasługującym na potępienie. Ta sytuacja jest trudna do zrozumienia i często doświadczana zarówno przez poszkodowanych, jak i świadków.

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie, obraz przemocy w rodzinie na terenie powiatu przedstawia się następująco:

Tabela nr 24

L.p.	wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
1.	Liczba przeprowadzonych interwencji domowych	1342	1750	1564	1305	1337
2.	Interwencje w ramach procedury Niebieskie Karty	56	94	50	65	37

Źródło : dane Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie

Jak wynika z posiadanych informacji, najczęstszymi przyczynami podejmowania interwencji jest nadużywanie alkoholu, zaś sprawcami przemocy w większości przypadków są mężczyźni.

W kwestii przestępstw stwierdzonych przeciwko rodzinie i opiece, dane są następujące:

Tabela nr 25

L.p.	Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
1.	Znęcanie się nad rodziną	88	89	83	72	75
2.	Znęcanie ze szczególnym okrucieństwem	2	2	0	2	2
3.	Gwałt	4	2	1	4	3

4.	Czyny seksualne z osobami poniżej 15 roku życia	1	0	1	0	0
5.	Czyny kazirodczne	1	0	1	0	1

Źródło: na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie

Należy pamiętać, że dane te dotyczą jedynie stwierdzonych (ujawnionych) przestępstw. Należy się domyślać, iż skala tego problemu jest znacznie szersza a problemy z jej ujawnieniem tkwią w psychice osób poszkodowanych.

Policja w ramach działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ofiarom przestępstw systematycznie doskonali wszechstronność rozpoznawania tego zjawiska, ze zwróceniem szczególnej uwagi na sytuację nieletnich członków rodzin (interwencje w ramach procedury „Niebieskie Karty”). Na dzień dzisiejszy należy jednak usprawnić współpracę z instytucjami i organizacjami społecznymi działającymi w zakresie wsparcia i pomocy ofierze przemocy. Wdrożyć zróżnicowane formy oddziaływania profilaktycznego wobec sprawców przemocy a przy współpracy z placówkami oświatowo – wychowawczymi, prowadzić edukację młodzieży.

3.5.3. Narkomania

Na terenie powiatu lubartowskiego coraz bardziej narastającym problemem jest sięganie po środki psychoaktywne (narkotyki). Aktualnie bardzo istotnie zmienił się obraz narkomana z dominującego w naszej świadomości (wyniszczzonego osobnika ze strzykawką, zażywającego przetwory maku). Obecnych narkomanów trudno w pierwszym kontakcie odróżnić od przeciętnej młodzieży. Są to osoby uczące się w naszych gimnazjach i szkołach średnich, często koledzy naszych dzieci (młodzież 13 – 16 letnia).

Do najczęstszych zjawisk wskazujących na ryzyko sięgania po narkotyki należą:

- dobre usytuowanie materialne powiązane często z „zapracowaniem rodziców” tzn. zajęciem pracą zawodową, biznesem, działaniem społecznym,
- konflikty w rodzinie i małżeństwie (brak porozumienia między rodzicami),
- rozbite rodziny (dzieci wychowywane przez samotne matki),
- wagarowanie i gwałtowny spadek wyników w nauce,
- palenie papierosów, picie alkoholu przed 18 rokiem życia.

Liczbę osób nadużywających i uzależnionych trudno precyzyjnie oszacować ze względu na częste przez nich zmiany miejsca zamieszkania związane z nauką oraz pracą. Powszechnym problemem jest niska wiedza na ten temat wśród rodziców oraz nauczycieli i wychowawców.

Skalę występowania tego problemu na terenie Powiatu Lubartowskiego obrazuje tabela nr 26

Tabela nr 26

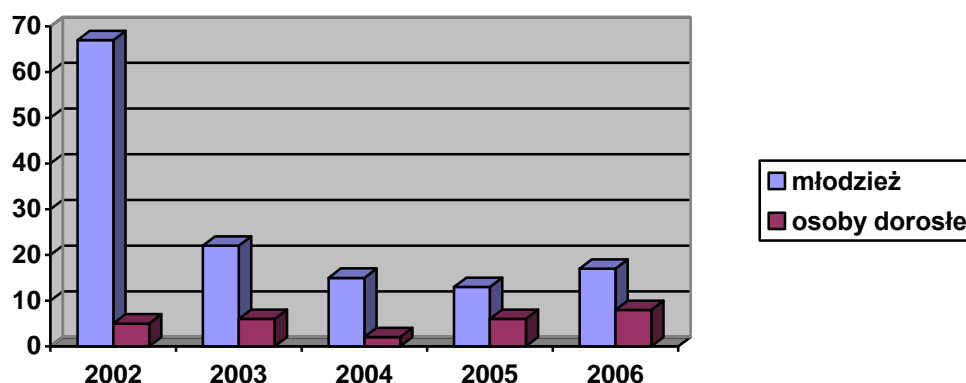
L.p.	Przedział wiekowy	2002	2003	2004	2005	2006
1.	13 – 16 lat	23	14	3	4	4
2.	17 – 20 lat	33	14	5	3	11
3.	21 – 24 lat	11	4	7	6	2
4.	25 – 29 lat	4	2	1	3	4
5.	30 – 39 lat	1	0	0	1	1
6.	pow. 40 lat	0	4	1	2	3
7.	Razem	72	38	17	19	25

Źródło: na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie

Wykres nr 13 pokazuje skalę zjawiska w podziale na młodzież uczącą się (do 25 roku życia) oraz osoby dorosłe.

Wykres nr 13

Problem występowania zjawiska narkomanii w podziale na młodzież uczącą się i dorosłych

Z analizy danych zawartych w tabeli jak również wykresu wynika, że w przypadku młodzieży uczącej się mamy do czynienia z wyraźnym spadkiem ilości osób biorących narkotyki w stosunku do roku 2002 i jej względną stabilizacją na średnim poziomie

ok. 16 osób (za lata 2003 – 2006) . W przypadku osób dorosłych mamy doczynienia z wyraźnym wahaniem, którego granicą jest rok 2004 od którego nastąpił wzrost liczby osób (z 2 w 2004 do 8 w 2006 roku). Na szczęście nie jest to liczba zbyt wysoka ale na pewno niepokojąca w zakresie tendencji zwykłej.

Z prowadzonego przez organy ścigania rozpoznania wynika, że na terenie powiatu lubartowskiego największą „popularnością” cieszą się narkotyki z grupy kannabisów w które zaopatruje się zarówno młodzież jak i osoby dorosłe. Oprócz tej grupy narkotyków popularna jest również amfetamina.

3.5.4. Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Kolejną grupę klientów pomocy społecznej stanowią osoby opuszczające zakłady karne. System pomocy społecznej kontynuuje pomoc wobec osób opuszczających zakłady karne i przebywających na wolności po odbyciu kary. Znaczenie tej pomocy można upatrywać w tym, że kiedy zostaje zastosowana w odpowiedni sposób, może ograniczyć powrót do przestępstw. W obecnej sytuacji ekonomicznej, gdzie wzrasta bezrobocie, następuje pauperyzacja społeczeństwa, osoby wracające do społeczeństwa mają ogromne trudności readaptacyjne. Praca socjalna z tą kategorią beneficjentów nabiera więc znaczenia. Konieczna jest jednak do osiągnięcia readaptacji byłych więźniów koordynacja działalności kuratorów sądowych, pracowników socjalnych, a także rozbudowa noclegowni, schronisk czy przytulisk. W realizacji różnych form pomocy skazanym mogą także uczestniczyć stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje pomagające więźniom, kościoły i związki wyznaniowe. Działalność ta oparta powinna być na trzech podstawowych elementach:

- 1) pracy wychowawczej
- 2) leczeniu
- 3) działalności opiekuńczej, zwłaszcza z zakresu opieki społecznej

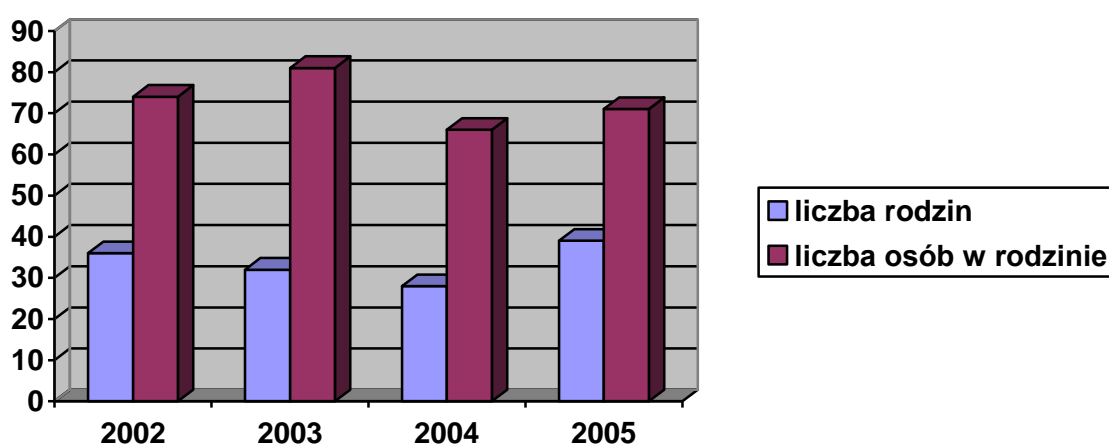
Trudno jest oczekiwać powodzenia, w realizowanym procesie resocjalizacji skazanych, bez socjalnego zabezpieczenia ich funkcjonowania, w początkowym okresie pobytu na wolności. Obecna praktyka jest najczęściej taka, że kurator pod którego opieką znajduje się osoba opuszczająca zakład karny, nie dysponuje większymi możliwościami pomocy w zakresie uzyskania zatrudnienia i zakwaterowania. Posiadane przez kuratorów skromne środki finansowe przeznaczane na pomoc postpenitencjarną, są niewystarczające.

Wadliwie funkcjonująca pomoc postpenitencjarna, której nie otrzymuje skazany w okresie pierwszego miesiąca po zwolnieniu z zakładu karnego, a przeważnie będąca w tym

czasie w stanie kryzysu, w stanie opresji wynikającej z trudności adaptacyjnych w warunkach wolnościowych powoduje, że nieuchronnie powraca na drogę przestępstwa. Wyjątek stanowią w tym przypadku osoby skazane, które otrzymują po opuszczeniu zakładu karnego oparcie w rodzinie. Jednak są to rzadkie przypadki, ponieważ większość osób skazanych pochodzi z rodzin patologicznych, biednych, stanowiących tak zwany margines społeczny. Skalę tego zjawiska na terenie powiatu lubartowskiego obrazuje wykres nr 14

Wykres nr 14

Osoby i rodziny dotknięte problemem przystosowania osoby po opuszczeniu zakładu karnego

Z posiadanych danych i analizy wykresu wynika, że w tym zakresie problemu społecznego mamy do czynienia ze względną stabilizacją co oczywiście nie powinno nikogo satysfakcjonować. Świadczyć to bowiem może o stałej tendencji występowania zjawisk kryminalnych na terenie naszego powiatu.

WYCIĄG

POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE LUBARTOWSKIM NA LATA 2007 – 2013

CZEŚĆ II: strategiczna

Rozdział V. Analiza SWOT

5.1. Wprowadzenie

Jedną z najpopularniejszych technik analizy strategicznej jest analiza SWOT. Nazwa jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Najogólniej ujmując, analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji, oraz zidentyfikowania szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Analizę SWOT można z równym powodzeniem zastosować do dowolnej organizacji. Wielką zaletą analizy jest zróżnicowanie czynników, na które instytucja ma wpływ, na których powinna się koncentrować, oraz czynników niezależnych od instytucji, które należy brać pod uwagę przy projektowaniu strategii lub planowaniu inwestycji. Początkowo SWOT włączono jako element standardowy do biznes planów nowych przedsięwzięć i projektów. Później zauważono uniwersalność takiego podejścia, możliwość zastosowania w różnych dziedzinach życia.

Proces analizy sił i słabości firmy zaczyna się od dyskusji na temat całej organizacji. Dobre efekty daje spojrzenie na organizację przez pryzmat kluczowych dla sukcesów czynników lub procesów organizacyjnych¹². Sukces strategii zależy od właściwego wyboru jej wariantu i jego wdrożenia do praktyki. Analizując różne warianty i dokonując wyboru alternatywy optymalnej, należy przyjąć, że strategia jest planem działań maksymalizujących wykorzystanie posiadanych przez instytucję sił i środków dla osiągnięcia ambitnych celów stosownie do efektywności oddziałujących na instytucję czynników otoczenia.¹³

Metoda analizy strategicznej SWOT oznacza następujące postępowanie:

1. określić silne i słabe strony organizacji,
2. znaleźć w otoczeniu zewnętrznym możliwości dla rozwoju firmy oraz zagrożenia,
3. określić dopuszczalne kombinacje działań (strategii) wykorzystujące mocne strony oraz okazje, a jednocześnie nie angażujące słabych stron oraz unikające zagrożeń,
4. ocenić dopasowanie poszczególnych kombinacji oraz ich efektywność,

¹² Strategia organizacji, K. Obłój, PWE, Warszawa 2001, s.174.

¹³ Strategie zarządzania. Perspektywiczne myślenie. Systemowe działanie, J. Penc, Agencja Wydawnicza, Warszawa 1999, s. 196.

5. wybrać strategię charakteryzującą się najlepszym dopasowaniem oraz efektywnością¹⁴.

Metoda formułowania analizy SWOT określa kierunek analizy strategicznej, a analiza ma na celu określenie wymienionych wyżej elementów. Tak, więc koncepcja SWOT ogranicza zakres analizy strategicznej oraz wyraźnie ją ukierunkowuje. Nie wszystkie potencjalnie siły, słabości, okazje i zagrożenia są istotne, lecz tylko te, które związane są ze strategiami możliwymi do podjęcia przez daną organizację. Można wymienić następujące potencjalne silne strony organizacji: wyróżniające ją umiejętności, odpowiednie zasoby, co powinno zostać zrobione, aby w określonej dziedzinie uzyskać określoną korzyść.

Warto zauważyć jeszcze inny element. Jak widać, model zarządzania strategicznego wskazuje nie tylko na to, by doskonalić i usprawniać działanie, lecz także na to, aby robić rzeczy odpowiednie z punktu widzenia organizacji. Można stwierdzić, że wdrażając zarządzanie strategiczne, opowiadamy się za wybieraniem do realizacji najważniejszych (strategicznym) przedsięwzięć i gotowością do ich realizacji. Cel osiągniemy, dzięki stałemu doskonaleniu sprawności organizacyjnej jednostki i jej zespołu. Model zarządzania strategicznego jest dynamiczny. W miarę realizacji zadań organizacja znajduje się w ciągle zmieniających się warunkach. W wyniku rotacji kadrowej, albo wskutek zdobywania nowych doświadczeń i rozwoju własnej kariery, zmieniają się też ludzie. Stałe doskonalenie gotowości organizacji do realizacji nowych zadań jest nieodłączną cechą zarządzania strategicznego.

Wdrożenie strategii jest proste i nie wymaga spełnienia szczególnych warunków. Trzeba mieć jednak świadomość, że nie od razu we wszystkich jej aspektach odniesiemy sukces. Wysiłek zarządzania strategicznego możemy, więc podjąć jedynie wówczas, jeśli mamy zamiar konsekwentnie go kontynuować i osiągać w ten sposób coraz to wyższe standardy jakościowe. Zmiany nie wynikają jednak z żadnego przepisu czy obowiązku narzuconego przez ustawodawcę. Jeśli nie ma wyraźnej woli stałego doskonalenia, nie będzie też szansy na osiągnięcie trwałych efektów poprawy. Nie wystarczy także tylko chcieć zmian – trzeba jeszcze chcieć i umieć tymi zmianami zarządzać.

„Mocne strony firmy, na których opiera się strategia firmy, powinny być celowo przez firmę tworzone, utrzymywane i rozwijane. Firma musi mieć świadomość, jakiego rodzaju mocne strony firmy w danym otoczeniu dają szansę budowy strategii, która zapewni wzrost

¹⁴ Strategie rozwoju firmy, Z. Pierścioneck, PWN, Warszawa 1998, s. 100-101.

i rozwój”¹⁵. Mocne i słabe strony to zjawiska mające podłoże w czynnikach endogenicznych, tkwiących wewnątrz i dotyczą sytuacji terażniejszej. Są odpowiednikami atutów i barier rozwojowych. Szanse i zagrożenia to zjawiska występujące w bliższym i dalszym otoczeniu, a układ społeczny nie ma możliwości bezpośredniego ich kształtowania. Dotyczą okresów przyszłych, ponieważ szanse wynikają z mocnych stron w korelacji z odpowiednimi uwarunkowaniami zewnętrznymi, zagrożenia zaś wynikiem uwarunkowanego połączenia zależności słabych stron z czynnikami zewnętrznymi¹⁶.

Ogólne wytyczne wynikające z analizy SWOT są bardzo proste, ale niestety trudne do realizacji:

- opierać się na swych atutach;
- osłabiać słabe strony;
- redukować zagrożenia;
- wykorzystywać szanse.

Typowe pytania stosowane w analizie SWOT są następujące:

Siły, nasze mocne strony:

- Jakie mamy zalety?
- Co robimy dobrze?

Słabe strony:

- Co się da zmienić?
- Co nie wychodzi dobrze?
- Co trzeba poprawić?

Tak jak poprzednio, należy spojrzeć od środka i z zewnątrz. Czy inni ludzie widzą słabości, z których nie zdajemy sobie sprawy? Czy konkurenci czegoś nie robią lepiej?

¹⁵ Tamże, s. 101-102.

¹⁶ Materiały szkoleniowe, Proces i zasady konstruowania strategii integracji polityki społecznej na poziomie regionalnym, powiatowym i gminnym. Szkolenia dla kierowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie z Województwa Lubelskiego zorganizowane przez Lubelskie Forum Osób Niepełnosprawnych- Sejmik Wojewódzki we współpracy Departamentem Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego województwa lubelskiego oraz Zakład Socjologii Gospodarki i Organizacji UMCS, Lublin styczeń 2004r.

Szanse w otoczeniu:

- Gdzie dostrzegamy szanse?
- Jakie są trendy i tendencje?

Zagrożenia z otoczenia:

- Jakie przeszkody napotykamy już teraz?

Wypunktowanie i uporządkowanie takich prostych, a istotnych elementów działania może być dobrą podstawą do skonstruowania planu zmian, odnowy i stawia rzeczy we właściwej perspektywie. Pytania i procedura analizy SWOT zdają się być tak oczywiste, że aż banalne. W gruncie rzeczy tego rodzaju „rachunki sumienia”, aczkolwiek zazwyczaj fragmentaryczne, robimy często. Jednak dopiero w ostatnich latach zaczęto dostrzegać istotne zalety stosowania SWOT jako metody.

5.2. Analiza SWOT instytucji pomocy społecznej Powiatu Lubartowskiego

Analizę strategiczną można stosować zarówno do organizacji, instytucji niedziałających dla zysku jak i w przedsiębiorstwach, gdzie podstawową miarą dobrego zarządzania jest generowanie zysku. Przy omawianej analizie różne elementy w różnych strukturach są wzmacniane lub osłabiane. W przedsiębiorstwach istotne znaczenie ma przełożenie ilości pracowników na wielkość produkcji, ilość wykorzystywanego do tego celu materiału, zasoby sprzętowe i magazynowe itp. W instytucji miarą efektywności organizacji jest zmniejszanie się klientów pomocy społecznej, wzrost zadowolenia społecznego z udzielonego wsparcia, jakość świadczonych usług, pozytywne postrzeganie instytucji w otoczeniu społecznym.

Analizę SWOT oparto na wyodrębnionych czynnikach mających wpływ na rozwój sfery społecznej. Treść analizy jest z natury szersza niż wyspecyfikowane czynniki rozwojowe, gdyż obejmuje ona również nie tylko pola działań polityki społecznej, lecz również uwzględnia efekty tych działań np. stan rozwoju systemu opieki społecznej, w tym poziom rozwoju instytucji realizujących politykę społeczną władz samorządowych.

Rozwój jest tu traktowany jako wszelkie pozytywne zmiany w systemie opieki społecznej wywołane podjęciem działań zawartych w strategii. Zbadanie stanu aktualnego organizacji jest punktem wyjścia dla dalszych analiz strategicznych. Rozpatrywanie tego, co może i/lub

powinno wystąpić w przyszłości, wymaga konkretnej wiedzy o tym, co dzieje się dziś, zrozumienia organizacji w jej obecnym kształcie. Konieczne jest zatem przeprowadzenie diagnozy¹⁷. W wyniku przeprowadzenia ankiety wśród pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie i późniejszych konsultacji z nimi oraz Ośrodkami Pomocy Społecznej (OPS) z terenu Powiatu, zostały wypracowane niżej zaprezentowane wnioski. Należy dodać, iż ankiety przeprowadzone były z zamiarem sprawdzenia skuteczności działania instytucji pomocy społecznej, jaką formę pomocy świadczą OPS-y i PCPR, czy pokrywa się ona z ofertą tych instytucji. Jakie są braki i co należałoby zmienić bądź udoskonalić.

Tabela 27: Mocne i słabe strony pomocy społecznej

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ○ dobre rozpoznanie potrzeb i oczekiwań społeczności powiatu, ○ kreatywność i mobilność istniejącej kadry pomocy społecznej, ○ duża wiedza i kompetencja kadry na temat aktywnych form wsparcia osób potrzebujących, ○ współpraca z istniejącymi organizacjami pozarządowymi i OPS, ○ funkcjonowanie PCPR oraz Ośrodków Pomocy Społecznej , ○ położenie geograficzne umożliwiające większą absorpcję środków unijnych 	<ul style="list-style-type: none"> ○ brak wystarczającej ilości kadry pomocy społecznej oraz środków finansowych na jej doksztalcenie, ○ niewystarczająca w stosunku do potrzeb infrastruktura techniczna pomocy społecznej, ○ niewystarczający poziom wyposażenia instytucji w sprzęt komputerowy, ○ mała dostępność do usług internetowych, ○ brak integracji działań społecznych w zakresie polityki społecznej, ○ brak spójnych lokalnych programów systemowych dla klientów pomocy społecznej, ○ zbyt mała ilość środowiskowych form opieki nad dzieckiem i rodziną (światlice), ○ brak wszechstronnego poradnictwa w tym specjalistycznego, ○ niska skuteczność instytucji przeciwdziałającym patologiom społecznym, ○ brak rozwiniętego systemu wolontariatu, ○ brak wystarczającej ilości instytucji pozarządowych wspierających działania z zakresu pomocy społecznej

¹⁷ Zarządzanie. Teoria i praktyka, A. Koźmiński, W. Piotrkowski, dz. cyt. s. 135.

Tabela 28: Szanse i zagrożenia pomocy społecznej

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ możliwość wykorzystania funduszy unijnych na realizację programów wsparcia dla osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, ○ wykorzystanie potencjału mieszkańców powiatu w sferze edukacji, kultury, zdrowia i pomocy społecznej , ○ wykorzystanie możliwości związanych ze społeczeństwem informacyjnym, ○ rozwój organizacji pozarządowych na terenach wiejskich, ○ rozwój programów systemowych, w tym profilaktycznych, ○ coraz lepsze ustawodawstwo, ○ rozwój drobnej przedsiębiorczości, ○ zrozumienie potrzeb w zakresie pomocy społecznej przez jednostki administracji samorządowej, 	<ul style="list-style-type: none"> ○ brak stabilności prawnej, ○ niewystarczające środki finansowe na realizację zadań określonych obowiązującymi przepisami prawa, ○ niedostateczna wymiana informacji między teoretykami, a praktykami pomocy społecznej, ○ niewystarczające uczestnictwo obywateli w rozwiązywaniu problemów istotnych dla społeczności lokalnych, ○ ogólne zubożenie mieszkańców, zwłaszcza na obszarach wiejskich, ○ brak zintegrowanych działań w zakresie rozwiązywania problemów lokalnych, ○ ukazywanie, w tym także przez media, osób korzystających z pomocy społecznej jako mniej wartościowych członków społeczeństwa, ○ wciąż istniejące bariery społeczne, w tym mentalnościowe, kulturowe, powodujące ocenę człowieka przez pryzmat jego niepełnosprawności wpływające negatywnie na integrację społeczną tych osób, ○ wzrost dysfunkcyjności rodzin i patologii społecznych, ○ niebezpieczeństwo uzależniania się klientów pomocy społecznej od udzielanych świadczeń, ○ niedoinwestowanie sfery społecznej, ○ niski poziom wykształcenia oraz chęci podnoszenia i/lub zmiany kwalifikacji zawodowych mieszkańców powiatu, ○ rosnące bezrobocie. ○ migracja ludzi do dużych aglomeracji miejskich oraz poza granice kraju, ○ niedoinwestowanie obiektów infrastruktury społecznej, ○ brak dostatecznego wsparcia finansowego i doradczego dla nawiązywania współpracy międzynarodowej, ○ niestabilna polityka państwa.

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych PCPR, Ośrodków Pomocy Społecznej

Otrzymany zbiór informacji, jako wynik analizy SWOT pozwala na ocenę systemu wzajemnych oddziaływań instytucji z jej otoczeniem, weryfikuje zdolność dostosowania się instytucji pomocy społecznej do zmieniających się warunków otoczenia. Rozpoznanie i ocena zagrożeń oraz szans wynikających z otoczenia, jak również z potencjału wewnętrznego,

stanowi zbiór informacji, na podstawie, których możliwe jest wytyczenie linii wyborów strategicznych.

Analiza słabych i mocnych stron pozwala stwierdzić, iż instytucje pomocy społecznej na terenie powiatu posiadają kreatywną kadrę ale jej liczebność jest niewystarczająca.. Atutem instytucji jest (mimo braków kadrowych), wielokierunkowość działań przyczyniających się do poprawy sytuacji społecznej mieszkańców powiatu. Niewątpliwą słabością jest niewystarczająca ilość środków finansowych na działania wynikające ustawowo, niewystarczające zaplecze techniczne, dostęp do internetu. W sytuacji niestabilnego ustawodawstwa, zmieniającego się prawa, konieczne są ciągłe szkolenia pracowników. Dobre rozeznanie potrzeb społecznych da szansę na szybkie i efektywne działania instytucji pomocy społecznych i organizacji pozarządowych. Słabością są również pojedyncze działania i brak integracji społecznej na rzecz określonej grupy. Szansami dla instytucji są niewątpliwie możliwości wykorzystania funduszy unijnych na realizację programów wsparcia dla osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, jak również działania samorządów gmin i powiatu dla wzrostu gospodarczego region. Zagrożenia to głównie niewystarczające środki finansowe na realizację zadań określonych ustawą o pomocy społecznej, wzrost patologii społecznych i rosnące bezrobocie (tabela 15).

Należy jednoznacznie stwierdzić, że opracowanie analizy SWOT pozwala jasno wskazać na braki i słabości, daje podstawę do opracowania celu i kierunku rozwoju, jak również wskazuje na mocne strony, czyli atuty, pozycję i postrzeganie w regionie instytucji pomocy społecznej.

Rozdział VI. CELE STRATEGICZNE I CELE OPERACYJNE

6.1 Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania problemów Społecznych w Powiecie na lata 2007-2013 składa się z trzyszczeblowego układu celów, podporządkowanych realizacji określonej misji Strategii. Wybór misji i celów Strategii wynika z analizy mocnych i słabych stron pomocy społecznej w Powiecie, a także z uwarunkowań zewnętrznych mających wpływ na formę i realizację zadań w tym zakresie. Cele Strategii tworzą uporządkowaną i spójną strukturę hierarchiczną, na którą składają się:

- Misja Strategii – odnosząca się do głównej idei dokumentu i wskazująca na pożądany stan, do jakiego należy dążyć wdrażając poszczególne cele Strategii,
- Cel nadrzędny - określający główny kierunek działań w zakresie pomocy społecznej,
- Priorytety (cele pośrednie) – prowadzące do osiągnięcia celu nadrzędnego,
- Cele operacyjne – zdefiniowane dla każdego z priorytetów i precyzujące w jaki sposób poszczególne priorytety będą wdrażane za pomocą określonych działań.

6.2. Misja Strategii

Misją Strategii jest podniesienie poziomu życia ludności Powiatu Lubartowskiego do standardów europejskich przez pełniejsze zaspokojenie ich potrzeb społecznych.

6.3 Cele nadrzędne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Cel nadrzędny składa się z dwóch części: opisu pożądanego stanu, do jakiego należy dążyć realizując strategię oraz wskazania metody, czy też drogi dojścia do tego stanu.

Celem nadrzędnym będzie doskonalenie systemu pomocy społecznej, oświaty i służby zdrowia w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla:

- osób niepełnosprawnych
- opieki nad dzieckiem i rodziną, jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról,
- zwiększenia aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenia możliwości uczestnictwa w życiu społecznym,

- partnerstwo społeczne i wzajemna akceptacja jako podstawa współdziałania administracji publicznej i sektora pozarządowego.

6.4. Cele strategiczne

Celami Strategicznymi działań będą:

1. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych:

1. zwiększenie dostępu do edukacji, pracy, usług i świadczeń;
2. wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemem niepełnosprawności,
3. rehabilitacja osób niepełnosprawnych i zapobieganie pogłębiania się niepełnosprawności;

2. Opieka nad dzieckiem i rodziną: Sprawny system zapobiegania kryzysu rodziny oraz kompleksowe wsparcie rodzin:

1. tworzenie kompleksowego systemu pomocy i opieki nad dzieckiem i rodziną,
2. przeciwdziałanie patologiom społecznym i ich skutkom w rodzinie,
3. zapewnienie godziwej egzystencji osobom nie będących w stanie samodzielnie lub przy pomocy najbliższej rodziny właściwie funkcjonować w środowisku społecznym.

3. Zwiększania aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenia możliwości uczestnictwa w życiu społecznym;

1. poprawa oferty świadczonych usług przez jej wzbogacenie i podniesienie poziomu usług dla osób starszych,

4. Przeciwdziałanie skutkom bezrobocia.

1. tworzenie programów na rzecz aktywizacji społeczno – zawodowej bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej.
2. ograniczanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia, zapobieganie degradacji społeczno – zawodowej osób bezrobotnych

5. Partnerstwo społeczne i wzajemna akceptacja jako podstawa współdziałania administracji publicznej i sektora pozarządowego:

1. poprawa i rozszerzenie zakresu usług społecznych poprzez zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społecznych i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców powiatu,
2. promocja wolontariatu.

Tabela nr 29 Cele strategiczne i działania

Wyszczególnienie	Cele strategiczne/działania	Realizatorzy / partnerzy	Termin realizacji
<p>CEL STRATEGICZNY NR 1</p>	<p>Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zwiększenie dostępu do edukacji, pracy, usług i świadczeń; 2. wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemem niepełnosprawności, 3. rehabilitacja osób niepełnosprawnych i zapobieganie pogłębiania się niepełnosprawności; 		
<p>DZIAŁANIE 1.1.1</p>	<p>Opracowanie i rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.</p>	<p>PCPR; OPS; JST; organizacje pozarządowe; media; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełn.</p>	<p>2007 -2013</p>
<p>DZIAŁANIE 1.1.2</p>	<p>Prowadzenia działań edukacyjnych wśród uczniów oraz rodziców pełnosprawnych w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych i przestrzegania ich praw.</p>	<p>JST; szkoły; Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna; organizacje pozarządowe</p>	<p>2007 - 2013</p>
<p>DZIAŁANIE 1.1.3</p>	<p>Organizowanie procesu kształcenia uczniów niepełnosprawnych dostosowanego do ich indywidualnych możliwości.</p>	<p>JST; szkoły</p>	<p>2007 - 2013</p>
<p>DZIAŁANIE 1.1.4</p>	<p>Stworzenie możliwości aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności.</p>	<p>PCPR; org. pozarządowe; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych</p>	<p>2007 -2013</p>

DZIAŁANIE 1.1.5	Opracowanie lokalnych programów z zakresu rozwiązywania problemów związanych z niepełnosprawnością.	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych; org. pozarządowe	2007 - 2013
DZIAŁANIE 1.1.6	Wspieranie tworzenia grup zadaniowych i samopomocowych w środowiskach lokalnych mających na celu opiekę nad niepełnosprawnymi.	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych; org. pozarządowe; JST.	2007 - 20013
DZIAŁANIE 1.1.7	Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;; JST	2007 - 2013
DZIAŁANIE 1.1.8	Zorganizowanie powiatowego systemu pomocy środowiskowej dla osób niepełnosprawnych (zainicjowanie tworzenia świetlic, klubów środowiskowych, klubów i centrów integracji społecznej).	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;; JST; org. pozarządowe	2008 - 20013
DZIAŁANIE 1.2.1	Udzielanie pomocy merytoryczno – prawnej osobom i rodzinom w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej.	PCPR; OPS; JST; PUP; ZOZ	2007 - 2013
DZIAŁANIE 1.2.2	Integracja osób niepełnosprawnych i ich rodzin ze społecznością poprzez organizowanie spotkań, wystaw prac osób niepełnosprawnych i innych.	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;; JST; org. pozarządowe; WTZ	2008 - 2013
DZIAŁANIE 1.2.3	Opracowanie bazy danych o osobach niepełnosprawnych z terenu powiatu.	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;; JST; PUP; WTZ	2008 - 2013
DZIAŁANIE 1.2.4	Promocja nowoczesnych technologii umożliwiających kształcenie zawodowe osób niepełnosprawnych.	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;; JST; PUP; WTZ	2008 - 2013
DZIAŁANIE 1.2.5	Uruchomienie wypożyczalni sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego.	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;; JST; PUP; WTZ	2010
DZIAŁANIE 1.2.6	Promowanie zdrowego trybu życia i informowanie o zagrożeniach powodujących powstanie niepełnosprawności.	PCPR; OPS; Pow. Społ. Rada ds. Osób Niepełnosprawnych; WTZ; org. pozarządowe	2008 - 2013

DZIAŁANIE 1.2.7	Doskonalenie i rozwijanie umiejętności pracy osób pracujących z osobami niepełnosprawnymi w tym pracowników socjalnych.	PCPR; OPS; JST; PUP;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 1.3.1	Likwidacja barier funkcjonalnych (architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,) na rzecz osób niepełnosprawnych.	PCPR; OPS; JST; organizacje pozarządowe	2007 - 2013
DZIAŁANIE 1.3.2	Stwarzanie warunków do rehabilitacji społecznej poprzez dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny i środki pomocnicze.	PCPR; OPS; JST; organizacje pozarządowe	2007 - 2013
DZIAŁANIE 1.3.3	Stwarzania możliwości uczenia się i rozwoju każdego dziecka niepełnosprawnego w integracyjnej grupie przedszkolnej i klasie szkolnej.	JST; placówki oświatowe	2007 - 2013
DZIAŁANIE 1.3.4	Stwarzanie możliwości pracy dla osób niepełnosprawnych poprzez finansowanie tworzenia stanowisk pracy ze środków PFRON.	PCPR; PUP; JST; OPS; PFRON;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 1.3.5	Stwarzanie możliwości korzystania z rehabilitacji i opieki zdrowotnej przez osoby niepełnosprawne.	JST; PFRON; ZOZ;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 1.3.6	Finansowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej i wspieranie inicjatyw związanych z jego rozwojem.	PCPR; PFRON; WTZ; JST;	2007 - 2013
DZIAŁANIE 1.3.7	Organizowanie kursów zawodowych dla osób niepełnosprawnych.	PCPR; PUP; JST; PFRON	2008 - 2013
DZIAŁANIE 1.3.8	Udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON.	PFRON; PUP;	2008 - 2013

CEL STRATEGICZNY NR 2	<p>Opieka nad dzieckiem i rodziną: Sprawny system zapobiegania kryzysu rodziny oraz kompleksowe wsparcie rodzin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tworzenie kompleksowego systemu pomocy i opieki nad dzieckiem i rodziną, 2. przeciwdziałanie patologiom społecznym i ich skutkom w rodzinie, 3. zapewnienie godziwej egzystencji osobom nie będących w stanie samodzielnie lub przy pomocy najbliższej rodziny właściwie funkcjonować w środowisku społecznym. 		
DZIAŁANIE 2.1.1	Zapewnienie profesjonalnej pomocy w postaci specjalistycznego poradnictwa rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznych.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS; Kuratorzy rodzinni;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.1.2	Stworzenie kompleksowego systemu pomocy psychologiczno – pedagogicznej, socjalnej i prawnej rodzinie.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS; Sąd Rodzinny;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.1.3	Zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.1.4	Współdziałanie ze służbami socjalnymi i instytucjami w zakresie pozyskiwania informacji o występowaniu negatywnych zjawisk społecznych.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS; Policja ; Kuratorzy rodzinni	2007 - 2013

DZIAŁANIE 2.1.5	Tworzenie środowiskowego systemu wsparcia dla osób niezdolnych do samodzielnego funkcjonowania w tym dla dzieci i rodzin.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS; Kuratorzy rodzinni	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.1.6	Tworzenie rodzinnej opieki zastępczej – rodziny wielodzietne.	JST; PCPR; OPS;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.1.7	Organizowanie alternatywnych form opieki nad dziećmi i młodzieżą.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.1.8	Inicjowanie powstania mieszkań chronionych, rodzinnych i instytucjonalnych form opieki zastępczej, placówki socjalizacyjnej, wielofunkcyjnej, zwiększenie ilości świetlic środowiskowych i innych dziennych form wsparcia dzieci i rodziny.	JST; PCPR; OPS; Placówki opiekuńczo-wychowawcze	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.1	Stworzenie bazy danych o ośrodkach wsparcia działających na terenie powiatu.	PCPR; organizacje pozarządowe; OPS;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.2	Organizowanie i prowadzenie na terenie szkół i placówek oświatowo - wychowawczych profilaktycznych programów dla dzieci i młodzieży.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS;	2007 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.3	Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi w kierunku przywrócenia im zdolności opiekuńczo – wychowawczych.	PCPR; Ośrodki Wsparcia; Placówki opiekuńczo-wychowawcze; Kuratorzy Sądowi; OPS:	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.4	Stworzenie efektywnego programu pomocy dla osób uzależnionych.	Organizacje pozarządowe; PCPR; OPS; JST;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.5	Współpraca z ośrodkami edukacyjnymi i mediami w celu promocji pozytywnych wzorców społecznych.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.6	Promowanie zdrowego stylu życia.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS; ZOZ;	2007 - 2013

DZIAŁANIE 2.2.7	Systematyczne monitorowanie zjawisk patologii społecznych na terenie powiatu.	JST; OPS; PCPR; PP-P; Organizacje pozarządowe; placówki opiek. – wychowaw.	2007 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.8	Inicjowanie rozwoju sieci placówek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie powiatu.	PCPR; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS;	2009 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.9	Opracowanie i realizacja programów mających na celu objęcie pomocą ofiar przemocy w rodzinie.	PCPR; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS;	2009 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.10	Wdrożenie działań mających na celu objęcie programem korekcyjno – edukacyjnym sprawców przemocy w rodzinie.	PCPR; OPS; Sąd; Policja; Org. pozarządowe; Kuratorzy Sadowi;	2007 - 2013
DZIAŁANIE 2.2.11	Edukacja publiczna – informowanie społeczeństwa o możliwościach szukania pomocy psychospołecznej i prawnej w zakresie profilaktyki poprzez rozpowszechnianie ulotek, plakatów, informatorów, zamieszczanie informacji w lokalnej prasie, radiu, telewizji, organizowaniu szkoleń.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.3.1	Wspieranie i wzmacnianie poczucia odpowiedzialności rodziców za wychowanie dzieci i przygotowanie ich do życia w społeczeństwie.	PCPR: placówki oświatowe; JST; organizacje pozarządowe; PP-P; OPS; Sąd; Kuratorzy;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.3.2	Usprawnienie kontaktów i współpracy placówek opiekuńczo – wychowawczych z rodzinami naturalnymi; koordynacja i inicjowanie planów działań dotyczących wsparcia rodziny biologicznej.	PCPR; Placówki opiekuńczo- wychowawcze; OPS; Organizacje pozarządowe;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.3.3	Stworzenie odpowiednich warunków życia i rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionych opieki rodzin naturalnych.	JST; OPS; placówki opiekuńczo-wychowawcze i oświatowe Kuratorzy Sadowi;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.3.4	Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych poprzez poradnictwo rodzinne oraz systemową terapię rodzinną.	PCPR; PP-P; OPS; JST; Placówki opiekuńczo- wychowawcze i oświatowe	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.3.5	Wspieranie i rozwijanie aspiracji edukacyjnych wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych.	PCPR; PP-P; OPS; JST; Placówki opiekuńczo- wychowawcze i oświatowe	2008 – 2013

DZIAŁANIE 2.3.6	Wspieranie wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych w procesie usamodzielnienia i uzyskania pełnej samodzielności życiowej.	PCPR; PP-P; OPS; JST; Placówki opiekuńczo- wychowawcze i oświatowe	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.3.7	Rozwijanie i realizacja programów wsparcia finansowego dla uczących się dzieci i młodzieży z najuboższych rodzin.	PCPR; PP-P; OPS; JST; Placówki opiekuńczo- wychowawcze i oświatowe	2008 - 2013
DZIAŁANIE 2.3.8	Inicjowanie działań pobudzających rodziny do samodzielnego wychodzenia z kryzysu.	PCPR; OPS; JST; Kuratorzy rodzinni; org. pozarządowe;	2008 - 2013
CEL STRATEGICZNY NR 3	Zwiększania aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenia możliwości uczestnictwa w życiu społecznym; 1. poprawa oferty świadczonych usług przez jej wzbogacenie i podniesienie poziomu usług dla osób starszych,		
DZIAŁANIE 3.3.1	Usprawnienie opieki nad ludźmi starszymi i przewlekle chorymi w środowisku zamieszkania.	PCPR; OPS; JST; organizacje pozarządowe;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 3.3.2	Pozyskiwanie funduszy ze środków europejskich na realizację programów związanych z łagodzeniem trudnej sytuacji życiowej ludzi starszych i przewlekle chorych.	PCPR; OPS; JST; organizacje pozarządowe;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 3.3.3	Doskonalenie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy przez osoby potrzebujące.	PCPR; OPS; JST; organizacje pozarządowe;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 3.3.4	Zorganizowanie specjalistycznego poradnictwa dla ludzi potrzebujących.	PCPR; OPS; JST; organizacje pozarządowe;	
DZIAŁANIE 3.3.5	Pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych osób starszych i przewlekle chorych.	PCPR; OPS; organizacje pozarządowe; DPS; Ośrodki Wsparcia; JST	2008 - 2013

DZIAŁANIE 3.3.6	Zapobieganie instytucjonalizacji osób starszych wymagających opieki w środowisku ich zamieszkania poprzez prace socjalną, usługi opiekuńcze, dzienne domy pomocy, kluby środowiskowe, organizacje pozarządowe.	OPS; JST; Organizacje pozarządowe; Ośrodki Wsparcia	2009 - 2013
DZIAŁANIE 3.3.7	Utrzymywanie właściwych standardów w domach pomocy społecznej z terenu powiatu.	PCPR; JST; DPS	2007 - 2010
CEL STRATEGICZNY NR 4	<p>Przeciwdziałanie skutkom bezrobocia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tworzenie programów na rzecz aktywizacji społeczno – zawodowej bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej. 2. ograniczanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia, 3. zapobieganie degradacji społeczno – zawodowej osób bezrobotnych. 		
DZIAŁANIE 4.1.1	Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz aktywizacji bezrobotnych.	PUP; JST; Organizacje pozarządowe; OPS;	2009 - 2013
DZIAŁANIE 4.1.2	Opracowanie i realizacja programów aktywizujących świadczeniobiorców pomocy społecznej.	PUP; JST; Organizacje pozarządowe; OPS;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 4.1.3	Promowanie grup samopomocowych.	PUP; JST; Organizacje pozarządowe; OPS;	2009 - 2013
DZIAŁANIE 4.1.4	Pomoc dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy.	JST; PUP;	2007 - 2013
DZIAŁANIE 4.1.5	Inicjowanie tworzenia klubów i centrów integracji społecznej.	OPS; JST; PUP; organizacje pozarządowe	2010 - 2013

DZIAŁANIE 4.2.1	Współpraca Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy na rzecz tworzenia programów pomocowych mających na celu zapobieganie dziedziczeniu bezrobocia.	OPS; PUP; JST; organizacje pozarządowe;	2010 - 2013
DZIAŁANIE 4.2.2	Wspieranie absolwentów w aktywizacji zawodowej.	OPS; PUP; JST; organizacje pozarządowe;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 4.2.3	Tworzenie świetlic socjoterapeutycznych, środowiskowych.	PCPR; OPS; Placówki opiekuńczo-wychowawcze; placówki oświatowe; organizacje pozarządowe;	2008 - 2013
DZIAŁANIE 4.2.4	Tworzenie programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych.	PCPR; OPS; Placówki opiekuńczo-wychowawcze; placówki oświatowe; organizacje pozarządowe; PP-	2009 - 20013
DZIAŁANIE 4.3.1	Opracowanie i realizacja specjalnych programów na rzecz aktywizacji zawodowej bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach zawodowych.	PUP; JST; Organizacje pozarządowe;	2009 - 2013
DZIAŁANIE 4.3.2	Inicjowanie tworzenia nowych miejsc pracy.	JST; PUP;	2009 - 2013
CEL STRATEGICZNY NR 5	<p>Partnerstwo społeczne i wzajemna akceptacja jako podstawa współdziałania administracji publicznej i sektora pozarządowego:</p> <ol style="list-style-type: none"> poprawa i rozszerzenie zakresu usług społecznych poprzez zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społecznych i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców powiatu, promocja wolontariatu. 		

DZIAŁANIE 5.1.1	Sukcesywne przekazywanie przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym zadań z zakresu pomocy społecznej oraz innych zadań sfery pożytku publicznego.	JST; Organizacje pozarządowe; PCPR; OPS	2009 – 2013
DZIAŁANIE 5.1.2	Udzielanie wsparcia pozafinansowego i doradztwo merytoryczne w sprawach pomocy społecznej.	PCPR; OPS; Organizacje pozarządowe; PUP;	2009 – 20013
DZIAŁANIE 5.1.3	Stworzenie sieci informacyjnej o organizacjach pozarządowych realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej.	PCPR; OPS; JST; Organizacje pozarządowe;	2009 – 2013
DZIAŁANIE 5.1.4	Wspieranie organizacji pozarządowych w realizowaniu ważnych celów społecznych.	PCPR; OPS; JST; Organizacje pozarządowe;	2009 – 2013
DZIAŁANIE 5.1.5	Organizowanie konferencji, spotkań i szkoleń dla organizacji pozarządowych i jednostek samorządowych dotyczących profesjonalizacji usług i wymiany poglądów na temat pomocy społecznej.	PCPR; OPS; JST; Organizacje pozarządowe;	2009 – 2013
DZIAŁANIE 5.1.6	Opracowanie planów współpracy między jednostkami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi w sferze polityki społecznej.	PCPR; OPS; JST; Organizacje pozarządowe;	2008 – 2013
DZIAŁANIE 5.1.7	Utworzenie Powiatowego Forum Organizacji Pozarządowych.	PCPR; OPS; JST; Organizacje pozarządowe;	2008 – 2013
DZIAŁANIE 5.1.8	Podejmowanie wspólnych działań na rzecz diagnozowania problemów i potrzeb mieszkańców.	PCPR; OPS; JST; Organizacje pozarządowe;	2008 – 2013
DZIAŁANIE 5.1.9	Opracowanie banku danych o programach pomocowych i innych umożliwiających pozyskiwanie środków finansowych na realizację opracowanych programów z zakresu pomocy społecznej.	PCPR; OPS; JST; Organizacje pozarządowe;	2009 – 2013
DZIAŁANIE 5.1.10	Udzielanie rekomendacji przez jednostki administracji publicznej organizacjom pozarządowym składającym wnioski grantowe do innych podmiotów.	PCPR; OPS; JST; Organizacje pozarządowe;	2008 – 2013
DZIAŁANIE 5.2.1	Promocja działań wolontarystycznych.	PCPR; OPS; Organizacje pozarządowe; JST;	2009 – 2013

DZIAŁANIE 5.2.2	Inicjowanie tworzenia przy organizacjach pozarządowych lokalnych punktów pracy dla wolontariuszy.	PCPR; OPS; Organizacje pozarządowe; Wolontariat;	2009 – 2013
DZIAŁANIE 5.2.3	Opracowanie planów potrzeb w zakresie szkoleń wolontariuszy.	Organizacje pozarządowe; Wolontariat;	2009 – 2013
DZIAŁANIE 5.2.4	Stworzenie banku danych o wolontariuszach oraz zleconych dla nich pracach.	Organizacje pozarządowe; Wolontariat;	2009 - 20013
DZIAŁANIE 5.2.5	Promocja akcji charytatywnych.	Organizacje pozarządowe; Wolontariat; PCPR; JST;	2009 - 20013
DZIAŁANIE 5.2.6	Wypracowanie form i metod podnoszących skuteczność akcji charytatywnych.	Organizacje pozarządowe; Wolontariat; PCPR; JST;	2009 - 20013

6.5 Monitorowanie i ocena strategii

Proces realizacji strategii wymaga zastosowania procedur monitoringu jej wdrażania oraz oceny efektywności wdrażania jej poszczególnych priorytetów, celów strategicznych i kierunków działań. Strategia ma charakter otwarty i elastyczny, co oznacza, że poszczególne jej elementy mogą być modyfikowane w trakcie ich realizacji pod kątem dostosowania do zmieniającej się sytuacji społecznej, gospodarczej czy też demograficznej.

WDRAŻANIE

Jednym z ważnych problemów w realizacji strategii jest realna możliwość skutecznego jej wdrażania, która jest procesem ciągłym i wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przystępując do jej realizacji należy pamiętać o kilku podstawowych zasadach :

- 1) wdrażanie strategii musi być stałym elementem systemu zarządzania powiatem;
- 2) większość zadań dotyczy zakresu i kompetencji działań powiatu. Konieczna jest więc ścisła współpraca z podmiotami zewnętrznymi (szczególnie gminami, samorządem wojewódzkim i innymi instytucjami);
- 3) zapewnienie jej efektywnego wdrażania wymaga sprawnej i efektywnej koordynacji.

Zasada ciągłości procesu planowania rozwoju wymusza ustanowienie mechanizmu, który pozwoli na bieżącą ocenę oraz okresową weryfikację postępu wdrażania strategii. Mechanizmem tym jest **monitoring**. Jego proces prowadzony na terenie powiatu lubartowskiego powinien odpowiadać na następujące kluczowe pytania :

- 1) Jakie zjawiska i procesy w najistotniejszy sposób generują problemy społeczne w powiecie?
- 2) Na jakie problemy społeczne występujące w powiecie zarządzający strategią powinni zwracać największą uwagę?
- 3) Które problemy społeczne mają charakter pierwotny i stanowią źródło destabilizacji sytuacji społecznej w powiecie?
- 4) Rozwiązanie których problemów społecznych natrafia na największe bariery?
- 5) Komu należy w pierwszym rzędzie udzielić pomocy?

W procesie monitorowania strategii przewidziano następujące etapy:

1. wstępny – polegający na ustaleniu wskaźników określających wyniki realizowanych zadań.
2. sterujący – polegający na wykrywaniu wszelkich odchyłeń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji programu oraz podejmowaniu działań korygujących;

3. końcowy – polegający na ocenie na ile zakładane cele zostały osiągnięte oraz ustaleniu przyczyn (o ile to będzie konieczne) wszelkich odchyłeń. W trakcie dokonywania oceny zostanie dokonana również analiza podejmowanych działań korygujących.

Oprócz budowy sprawnego systemu monitorowania pozwalającego na szybki wgląd w postępy prowadzonych działań, konieczne jest powstanie systemu obiektywnej oceny – ewaluacji efektów uzyskiwanych w wyniku realizowanych działań. Prowadzeniem monitorowania, wdrażania oraz oceny realizacji strategii zajmować się będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie przy współpracy z Komisją Zdrowia, Spraw Społecznych i Walki z Bezrobociem Rady Powiatu w Lubartowie.

Bazą informacji, zbieranych na potrzeby monitorowania będą źródła statystyczne (GUS) na poziomie powiatu. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Częstotliwość pomiaru ustalana będzie w zależności od ich kategorii (produkt, rezultat, oddziaływanie) miesięcznie – kwartalnie – rocznie.

6.6 Finansowanie strategii

Źródłem finansowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będą :

1. Środki własne samorządu;
2. Środki z budżetu centralnego;
3. Środki własne partnerów biorących udział w realizacji celów strategii;
4. Środki pozyskiwane z celowych programów realizowanych na szczeblu kraju np. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
5. Środki Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013;
6. Środki Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa lubelskiego;

Należy zdawać sobie sprawę z faktu, iż możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego realizacji strategii, uzależnione są od wielu czynników zewnętrznych na które powiat nie ma bezpośredniego wpływu są to min. :

- 1) wielkość środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce oraz wysokość nakładów na ten cel przyznanych województwu lubelskiemu
- 2) potencjał absorpcyjny poszczególnych organizacji i instytucji odpowiedzialnych za realizację celów strategii;
- 3) zdolność przygotowania i realizacji konkretnych projektów w sferze społecznej dla powiatu lubartowskiego;
- 4) budowa partnerstwa i świadomości współodpowiedzialności podmiotów uczestniczących we wdrażaniu Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

ZAKOŃCZENIE

Organizacja systemu pomocy społecznej w Powiecie Lubartowskim nie jest jeszcze w pełni dostosowana do potrzeb społecznych. Dlatego też planowane sposoby ich zaspokajania są nie tylko kontynuacją istniejącego już systemu wsparcia, ale tworzą możliwości jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Cele strategiczne oraz operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy.

W ujęciu strategicznym pomoc społeczna Powiatu Lubartowskiego, nie koncentruje się wyłącznie na udzielaniu wsparcia materialnego potrzebującym. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się nowoczesne podejście do tak ważnej sfery, jaką jest problematyka społeczna nastawiona na:

- wzmocnienie postaw aktywnych,
- wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej,
- ściśle powiązanie działań różnych instytucji i organizacji pozarządowych w wypracowaniu lokalnego systemu reintegracji społecznej i zawodowej osób z problemami społecznymi.

Celem strategii jest przedstawienie bilansu korzystnych i niekorzystnych cech społecznych, a na ich podstawie identyfikacja barier i przeszkód oraz opracowanie dokumentu, dzięki któremu możliwe będzie sprawne i racjonalne organizowanie działań, zmierzających do rozwiązania problemów społecznych w powiecie, między innymi przez wprowadzanie programów służących realizacji zadań pomocy społecznej.

Podstawą przedstawionej strategii jest maksymalne wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału. Mieszkańcy powiatu – odbiorcy i adresaci strategii mają możliwość znalezienia się w strefie pozbawionej zagrożeń. Dla bezpieczeństwa socjalnego wymagane jest bowiem stworzenie takiego systemu zaspokajania potrzeb społecznych, który szybko reaguje na zmiany i adaptuje się do stale zmieniających się warunków społecznych.

Opracowana strategia to dokument bazowy przy konstruowaniu programów operacyjnych i projektów określających sposób oraz metody realizacji zamierzonych przedsięwzięć. Poprzez realizację tego typu programów będzie można osiągnąć wyznaczone cele strategiczne i operacyjne a tym samym zrealizować misję jaka została postawiona na początku strategii.

BIBLIOGRAFIA

1. Auleytner J., Polityka społeczna czyli ujarzmienie chaosu socjalnego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP, Warszawa 2002,
2. Auleytner J., Głębińska K., Polskie kwestie socjalne na przełomie wieków Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP, Warszawa 2001,
3. Kodej A., Koseła K., Encyklopedia socjologii, pr. zb. pod red. Oficyna Naukowa, Warszawa 1998,
4. Koźmiński A., Piotrowski W., Zarządzanie. Teoria i praktyka, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1995,
5. Krzyszkowski J., Elementy organizacji i zarządzania w pomocy społecznej, Omega-Praxis, Łódź 1998,
6. Materiały szkoleniowe, Proces i zasady konstruowania strategii integracji polityki społecznej na poziomie regionalnym, powiatowym i gminnym. Szkolenia dla kierowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie z Województwa Lubelskiego zorganizowane przez Lubelskie Forum Osób Niepełnosprawnych-Sejmik Wojewódzki we współpracy Departamentem Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego województwa lubelskiego oraz Zakładem Socjologii Gospodarki i Organizacji UMCS, Lublin, styczeń 2004r.
7. Obłój K., Strategia organizacji, PWE, Warszawa 2001.
8. Penc J., Strategie zarządzania. Perspektywiczne myślenie. Systemowe działanie, Agencja Wydawnicza, Warszawa 1999.
9. Pierścionek Z., Strategie rozwoju firmy, PWN, Warszawa 1998.
10. Projekt Strategii Integracji Społecznej Województwa Lubelskiego z 2004r.
11. Raport Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Racjonalizacja wydatków społecznych. Zielona księga, październik 2003.
12. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005 – 2013.

Akty normatywne

13. Monitor Polski z dnia 13 sierpnia 1997r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1.08.1997r.
14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998r. (Dz. U. Nr 103 poz. 652),
15. Ustawa z 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 Nr 64 poz. 414 z późn. zm.)

16. Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 173 poz. 1808).
17. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111 poz. 535 z późn. zm.).
18. Ustawa z 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 Nr 123 poz. 776 z późn. zm.)
19. Ustawa z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 Nr 91 poz. 578 z późn. zm.)
20. Ustawa z 24 lipca 1998 roku o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. z 1998 Nr 106 poz. 668 z późn. zm.)
21. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111 poz. 535 z późn. zm.)
22. Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003r. Nr 228 poz. 2255),
23. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003r. Nr 122 poz. 1143),
24. Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. z 2003r. Nr 96 poz. 873)
25. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r., nowelizowana dnia 28 marca 2003 r. (Dz. U. z 1984r. Nr 35 poz. 230 z późn. zm.)
26. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. Nr 64, z 2004r. poz. 593).
27. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99 poz. 1001 z późn. zm.)

Wykaz tabel

1. tabela nr 1 - Dane o liczbie ludności powiatu lubartowskiego	str. 18
2. tabela nr 2 - Liczba mieszkańców w poszczególnych grupach wiekowych w porównaniu do liczby mieszkańców województwa lubelskiego oraz liczby mieszkańców kraju, według stanu na koniec grudnia 2005 roku	str. 18
3. tabela nr 3 - Dane dotyczące kwestii przyrostu naturalnego w powiecie lubartowskim	str. 19
4. tabela nr 4 - Dane dotyczące liczby mieszkańców i przyrostu naturalnego w powiecie lubartowskim oraz w gminach wchodzących w jego skład	str. 19
5. tabela nr 5 - Prognoza liczby ludności w powiecie lubartowskim opracowana przez demografów Głównego Urzędu Statystycznego w 2005 roku.....	str. 20
6. tabela nr 6 – Prognoza struktury ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym na tle ogólnej liczby ludności w latach 2002-2015-2030.....	str. 21
7. tabela nr 7 - Dane liczbowe odnoszące się do zjawiska bezrobocia w powiecie lubartowskim.....	str. 23
8. tabela nr 8 - Podział bezrobotnych według poszczególnych przedziałów wiekowych	str. 23
9. tabela nr 9 - Rozkład liczbowy bezrobotnych według wykształcenia w powiecie lubartowskim w latach 2003-2006.....	str. 24
10. tabela nr 10 – Dane dotyczące liczby bezrobotnych według stażu pracy	str. 25
11. tabela nr 11 - Dane dotyczące występowania głównych problemów społecznych na terenie powiatu lubartowskiego w odniesieniu do liczby rodzin i osób w rodzinie	str. 26
12. tabela nr 12 - Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu lubartowskiego	str. 29
13. Tabela nr 13 – Wykaz zakładów opieki zdrowotnej funkcjonujących na terenie powiatu lubartowskiego	str. 30
14. Tabela nr 14 – Wykaz ośrodków kultury działających na terenie powiatu lubartowskiego..	str. 31
15. Tabela nr 15 – Wykaz Towarzystw Regionalnych działających na terenie powiatu lubartowskiego	str. 31
16. Tabela nr 16 – Liczba szkół stopnia podstawowego i gimnazjalnego na terenie powiatu lubartowskiego	str. 32.
17. Tabela nr 17 - Dane dotyczące liczby szkół ponadgimnazjalnych, których organem prowadzącym jest samorząd powiatowy.....	str. 32

18. Tabela nr 18 - Dane dotyczące szkół ponadgimnazjalnych, których organem prowadzącym jest samorząd powiatowy stan na 15.IX.2006 r.....	str. 33
19. Tabela nr 19 – Dane dotyczące liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w podziale na sieroty społeczne, półsieroty oraz sieroty naturalne	str. 38
20. Tabela nr 20 - Analiza wydatków ponoszonych przez powiat na rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze w latach 2002 – 2006	str. 40
21. Tabela nr 21 - Zakres i formy pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym w latach 2002 – 2006	str. 45
22. Tabela nr 22 - Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP Lubartów według stan na 31 XII 2006	str. 47
23. Tabela nr 23 - Szkolenia zorganizowane przez PUP w Lubartowie dla osób niepełnosprawnych, w celu aktywizacji zawodowej bądź zmiany kwalifikacji w latach 2002 – 2006	str. 47
24. Tabela nr 24 – Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie powiatu lubartowskiego za lata 2002 – 2006	str. 50
25. Tabela nr 25 – Dane dotyczące przestępstw stwierdzonych przeciwko rodzinie i opiece za lata 2002 – 2006	str. 50
26. Tabela nr 26 – Dane dotyczące liczby osób nadużywających i uzależnionych od narkotyków w podziale wiekowym na terenie powiatu lubartowskiego	str. 52
27. Tabela nr 27 - Mocne i słabe strony pomocy społecznej na terenie powiatu lubartowskiego	str. 60
28. Tabela nr 28 - Szanse i zagrożenia pomocy społecznej z terenu powiatu lubartowskiego ...	str. 61
29. Tabela nr 29 - Cele strategiczne i działania	str. 66

Wykaz wykresów

1. Wykres nr 1 - Osoby bezrobotne według stażu pracy str. 25
2. Wykres nr 2 - Skala problemów społecznych w ujęciu rodzin za lata 2002 – 2005 str. 27
3. Wykres nr 3 - Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy gops z powodu bezrobocia za lata 2002-2005 str. 35
4. Wykres nr 4 - Korzystający z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2002 – 2005 str. 36
5. Wykres nr 5 - Korzystający z pomocy społecznej z tytułu bezradności w latach 2002 – 2005 str. 36
6. Wykres nr 6 - Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2001 – 2006 str. 37
7. Wykres nr 7 - Liczba małoletnich umieszczonych w rodzinach zastępczych ze względu na sieroctwo społeczne, półsieroctwo i sieroctwo naturalne w latach 2001 – 2006 str. 38
8. Wykres nr 8 - Całkowite koszty ponoszone przez powiat na rodziny zastępcze, pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze oraz dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenach innych powiatów w latach 2002 – 2006 str. 41
9. Wykres nr 9 - Liczba rodzin i osób w rodzinach dotkniętych problemem niepełnosprawności na terenie powiatu lubartowskiego w latach 2002 – 2005 str. 44
10. Wykres nr 10 - Liczba osób objętych pomocą w ramach środków PFRON w latach 2002 – 2006 str. 46
11. Wykres nr 11 - Kwoty wydatkowane na zadania realizowane przez powiat ze środków PFRON w latach 2002 -2006 str. 46
12. Wykres nr 12 - Problem występowania problemów alkoholowych w rodzinach na terenie powiatu w latach 2002 – 2005 str. 49
13. Wykres nr 13 - Problem występowania zjawiska narkomanii w podziale na młodzież uczącą się i dorosłych za lata 2002 – 2006 str. 52
14. Wykres nr 14 - Osoby i rodziny dotknięte problemem przystosowania osoby po opuszczeniu zakładu karnego str. 54